Brudstykker af

BEDSTED

SOGNS HISTORIE

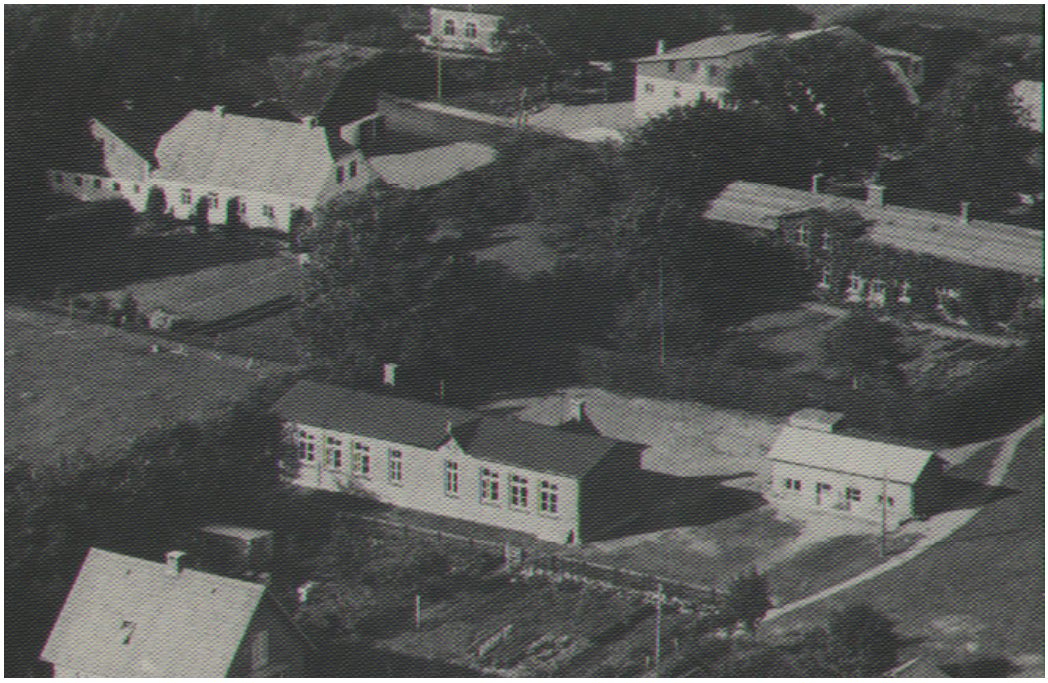

Samlet, bearbejdet og udgivet af

Henning Haugaard

NR. 12 • AUGUST 1987

Indhold

- Centralskolens 25 års jubilæum 359
- Et skolebillede (4) 360
- Sognets skolehistorie før 1814 361
- Et skolebillede (5) 362
- Et skolebillede (6) 363
- Et skolebillede (7) 365
- Et skolebillede (8) 366
- Et skolebillede (9) 367
- Et skolebillede (10) 368
- Skolevæsenet efter 1814 369
- Bedsted-piger Danmarks næstbedste i 1984 379
- Degnekaldets indtægter 1860 380
- Skoleforhold i Bedsted 1868 383
- Et skolebillede (11) 384
- Skoleforhold i Terp 1868 385
- Et skolebillede (12) 387
- Lærere i Terp 388
- Degne og førstelærere i Bedsted 390
- Skoleforhold i 1761 395
- Lærere ved Bedsted skole 1962-87 396
- Et skolebillede (13) 396
- Undervisningsplaner 1922 397
- Udpluk fra skoleprotokollerne 399
- Centralskolens første dag 24. aug. 1962 402
- Centralskolens indvielse 12. aug. 1963 403
- Dronning Ingrids besøg i Bedsted 1964 404

Forsidebilledet

viser et luftfoto af den gamle 2-klassede skole i Bedsted, bygget i 1902 og nedlagt i 1962. Nederst i venstre hjørne ses førstelærerboligen, bygget i 1952. Yderst til højre den tidligere degnebolig fra 1902. I denne bygnings vestlige ende var skolen indrettet indtil 1902. Del lille hus nederst til højre var toiletter og brændselsrum. De tre bagerste huse er fra venstre Anton Godbersens gård (Sivkrovej 8), Ernst Hybschmanns posthus (Sivkrovej 15) samt Herman Hansens møllefirma (Sivkrovej 17). I dag bebos de tre steder henholdsvis at Laust Oksen, N. Lorenzen og H. Majeske. Umiddelbar til venstre for den gamle skole går i dag vejen Tulipanvej, der forbinder Sivkrovej med Lundbyesvej. Billedet er taget at Sylvest Jensen, Hillerød i midten at 1950-erne. Del er lånt at lærer Peter Brodersen, Bedsted.

Meddelelser

På opfordring fra lærerne ved Bedsted skole udgives i anledning af centralskolens 25 års jubilæum den 24. august dette hefte med sognets skolehistorie. Heftet er derfor udvidet til 46 sider, hvorfor prisen denne gang er forhøjet til 30 kr. Der er i alt medtaget 10 skolebilleder. Alle navnene på disse billeder er opremset efter samme princip; fra venstre mod højre, ovenfra og nedad.
Næste nummer i rækken: Brudstykker af Bedsted sogns historie, nr. 13 vil udkomme sommeren 1988 og vil bl.a. indeholde artikler om den tyske skole samt om gårdene i Gravlund. Til lykke med skolejubilæet!

Henning Haugaard

ISSN: 1903 - 8828

Centralskolens 25 års jubilæum

Et skolejubilæum er en begivenhed, som man plejer at fejre, og som giver visse spekulationer. Hvilke? Det var bl.a. spændende i 1962 at få slået 2 små skolers elever og lærere sammen til én skole. Hvordan ville det gå? Det skulle gå, og det gik fint. Vi gik fra små til større og bedre forhold, og det kunne vi hurtigt vænne os til. Elevtallet var godt, og der var udsigt til en snarlig stigning, så i 1970/71 havde vi 158 elever uden børnehaveklasse, det højeste elevtal i skolens historie, og derefter er det langsomt dalet til omkring 100 elever i dag, men omkring 1997 forventes udviklingen at vende, selv om der kun vil være tale om beskedne stigninger fra år til år.

I skolens totifem år har vi i alt haft 850 elever. - Lærerne begyndte med 36 lektioner á 50 minutter ugentlig plus enkelte overtimer fordelt på ugens seks dage. I dag har lærerne færre timer fordelt på fem dage.

Det må kunne give grund til tankevirksomhed. Kan vi lære børnene det samme på kortere tid, for selv om de fleste går i skole i 9-10 år, har de færre undervisningstimer end med 7 års skolegang med flere ugentlige timer. De dygtige vil altid kunne klare sig, mens de langsommere nok har fået det sværere. Kravene til elever og lærere er meget større i dag end for 25 år siden. Man har begyndt at debattere "Fremtidens skole", for der er enighed om, at skolen skal ændres, men til hvad? Her er der ikke enighed. Man taler om heldagsskole, helheds-skole og kvalitetsskole, men hvad står disse skoler for? Det er meget svært at svare på. - Udviklings- og forsøgsarbejde i mange kommuneskoler vil sikkert bringe klarhed, og så må lærerne igen til at omstille sig, hvilket vi har skullet flere gange for at leve op til folkeskolens krav.

Skolebillede fra Bedsted 1986. (4)

1. række Lærer Otto Nissen, Ole Hansen, Conny Petersen, Monica Sørensen, Nicole Petersen, Mette Brodersen og lærer Lejf Meyer.

2. række Henry Jensen, Jan Schrøder, Jesper Christensen, Henrik Brodersen, Florence Holm, Allan Taszarek, Kaare Schrøder og Tina Brodersen.

3. række Claus Sørensen, Michael Christensen, Tommy Enemark, Ejner Brodersen, Thore Iversen, Tina Hagensen, Pia Eskildsen, Natalie Pedersen og Søren Aa. Larsen.

Navnene til personerne på billedet skyldes skoleinspektør Peter Gasberg.

Jeg skal ikke spå om noget, men jeg vil tro, at traditionel klasseundervisning i fastlagte timeplaner vil tilgodese kommende læseplaners krav. Måske kommer den største nyskabelse fra den nye informationsteknologi.

Datamaskinerne har for længst holdt deres indtog i mange skoler som hjælpemidler med øveprogrammer til dansk, engelsk, matematik og andre eksakte fag.

Eleverne synes sikkert, at det er interessant at trykke på knapper og få ros fra maskinen, når opgaven er løst rigtigt, og hvis eleverne så med tiden lærer at lave egne programmer, bliver de problemstillere og sat i rollen som problemløsere og på denne måde indført i informationssamfundet. Hvad vil dette medføre?

Store investeringer, maskiner og terminaler i de fleste klasseværelser samt efteruddannelse af tusindvis af lærere. - Teknologien kører frem med stormskridt, og udviklingen skal man prøve at følge med, men ikke glemme mennesket og det menneskelige samt det betydningsfulde samvær, hvor mennesker kommer hinanden ved.

Mit ønske for Bedsted skole skal da være, at den må fortsætte og være et sted, hvor treklangen elev, hjem og skole må arbejde sammen om det bedste og dyreste vi har, nemlig vore børn.

P. Gasberg, skoleleder.

Sognets skolehistorie før 1814

Kirkeforordningerne i midten af 1500-tallet nævner ikke med et ord noget om skoler på landet, men alligevel ved vi fra andre kilder, at mange degne efter reformationen så småt begyndte at undervise børn i katekismus. Undervisningen fandt sandsynligvis sted hos degnen eller i kirkens våbenhus, der var sognets eneste offentlige lokale. Det var nemt at opvarme, og så foregik det også under kirkens tag. Se mere herom side 99.

Mange steder nævnes også årsagen til hvorfor denne undervisning fandt sted: "Ingen unge mennesker må troloves før de har bevist at de kan deres børnelærdom". Kirkens bestræbelser for at undervise almuen i den rette kristne tro førte i løbet af de første 100 år dog kun til ringe resultater. Skulle det religiøse liv i Luthersk ånd bygge på biblen måtte menneskets skrøbelige hukommelse suppleres med læsning i religiøse lærebøger, andagtsbøger, salmebøger og helst i selve bibelen. Børnene måtte altså til at gå i skole og lære at læse og evt. også at skrive.

Den velstand, der fulgte efter den økonomiske og sociale fremgang i årene efter 1600 gjorde det nu muligt for bønderne at bekoste en regulær skoleundervisning. En lang række vidnesbyrd bekræfter at der i denne periode blev oprettet flere skoler i Nordslesvig.

I 1598 blev der udstedt en kirkeforordning for Aabenraa amt, hvori det bl.a. hed, at præsten og degnen "skal se til, at der bliver holdt skole i hvert sogn, og at ungdommen bliver undervist nyttigt og vel". Kirken så bedst, at undervisningen foregik i dennes regi, og at det var degnen, der skulle stå for undervisningen.

På Mejers kort over Bedsted by fra 1641 ses hvor degnen boede, på hjørnet af Sivkrovej og Kirkegade, hvor omtrent Postkontoret eller muligvis missionshuset ligger, hvis vi skal tro kortet. Jeg er tilbøjelig til at tro, at kortet er unøjagtigt, og at degnens hus lå hvor det har ligget i lange tider, på hjørnet af Sivkrovej og Tulipanvej.

I 1648-50 udsendtes et dekret fra Aabenraa provsti, om oprettelser af degneskoler og nedlæggelser af alle amtets bondeskoler. Efter at amtmand Winterfeld havde formanet sognerepræsentanterne, enedes man om, at hver mand skulle give degnen 1 skæppe rug for undervisningen. I 1650 bestemte et nyt dekret, at boelsmænd og kådnere skulle give henholdsvis 8 og 3 skilling til degnen. Alle klipskoler, dvs. bondeskoler blev forbudt, men det fik dog ingen virkning.

Karl Gustav krigene efterlod landsdelen i en hærget forfatning. Hertil kom store tab på grund af pest. Velstanden var for en tid forbi, og dermed var også nye skolereformer uigennemførlige.

I 1682 indførtes på provst Arnkiels initiativ obligatorisk indførelse af konfirmation i Aabenraa provsti. Det betød en styrkelse af degneskolen. I 1689 visiterede Arnkiel provstiets skoler og fandt over alt katekismus- og konfirmationsundervisningen i den ønskede tilstand.

Skolebillede fra Bedsted 1953. (5)

1. Norman Nørlev, Niels Christian Jørgensen, Karen Ingrid Asmussen, Lise Plüger, Elna Jensen, Edith Sølbeck, Christa Clausen, Annemi Arnum, Helga Holm, Birgit Haugaard, Gunnar Sørensen, Jacob Clausen, Flemming Toft og lærer Eles Sørensen.

2. Lærer Petersen, Vera Sølbeck, Bothilde Andersen, Viggo Petersen, Ejner Plüger, Bonnick Petersen, Peter Fredensborg, Hans Andersen, Rita Franzen, Gerda Hybschmann, Ingrid Gubi og Martha Christensen.

3. Christa Vind, Elly Friis, Ingrid Jensen, Brosi Arnum, Ragnhild Christensen, Anni Holm, Christine Holm, Birgit Vind, Anne Margrethe Møller, Ellen Plüger, Johannes Løbner og Jens Schultz.

4. Sonja Fredensborg, Karen Andersen, Astrid Christensen, Birgitte Vedelstjerne (Johansen), Erwin Enemark, Svend Hansen, Willy Olsen, Hans Holm, Solvej Bendorff, Anne Marie Toft, Ruth Bøje, ? , og Inger Toft.

5. Anne Marie Jensen, Marie Sørensen, Hans Peter Nielsen, Ove Møller, Benno Christensen, Ida Møller, Johan Meienburg, Holger Wilkens, Christian Henrichsen og Lauritz Jensen.

Omkring 1704 blev der igen gjort forsøg på at regulere og forbedre skolevæsenet i amtet. Der indførtes almindelig skolepligt, dog behøvede børn over 7 år kun at gå i skole om vinteren, og forældrene måtte tage børnene ud af skolen, når de ved en eksamen hos præsten havde vist, at de var i stand til at læse og kunne deres kristendom eller katekismus.

Børnene i et sogn skulle principielt besøge den offentlige skole, som degnen holdt, mens de mindre landsbyer kunne få tilladelse til at holde en lærer for deres børn, forudsat denne havde provstens godkendelse.

I Aabenraa provsti var det fra gammel tid provstens eneret at kalde degne og skoleholdere. Denne ret havde dog i praksis ringe betydning, da degneembederne som oftest plejede at gå i arv til en søn eller svigersøn.

Præsten skulle føre tilsyn med bondeskolerne, samt sørge for at der blev afholdt prøver. Undervisningen i sogneskolerne skulle være gratis. Til gengæld skulle alle, når de gik til skrifte om lørdagen, lægge mindst en søsling til degnens skolehold i blokken, og kirken skulle hvert år yde et beløb til degnen for fattige børns skolegang. Forældre, der ikke ville rette sig efter disse bestemmelser, skulle først formanes af præsten og i gentagelsestilfælde formenes adgang til skrifte og alterets sakramente. I begyndelsen virkede frygten for amtmandens hårde hånd i den ønskede retning, men efter få års forløb var det hele atter ved det gamle. Hovedårsagen til at skoleforordningerne led fiasko må uden tvivl søges i at den fri og uafhængige bondebefolkning var i stand til at forpure øvrighedens forsøg på at komme dens egne skoler til livs.

Skolebillede fra Bedsted omkring 1910. (6)

1. Christian Johansen, Jens Marquardsen, Johannes Løbner,?,?,?,?, (en af de 4 hedder Paul Heinke), Marius Petersen, Thomas Haugaard og Christian Gubi.

2. Lene Marquardsen, Marie Haugaard, Anna Jensen, lærerinde i Bedsted 1908-1920 Claudine Theodora Hansen (1869-) fra Hatsted i Husum amt, Minna Haugaard, Cecilie Høeck og Anna Enemark.

3. Marie Sølbeck, Ingeborg Holm, Didde Løbner, Didde Enemark, Johanne Knudsen, Kjestine Holm, Anna Nielsen?, Anna Haugaard og Henny Haugaard.

4. Mathias Holm, Marcus Gubi, Peter Haugaard, Hans Andersen, Peter Andersen og Christian Petersen.

Navnene til personerne på billedet skyldes tidligere købmand i Bedsted Peter Petersen.

Bønderne havde også stor indflydelse på skoleholderne og deres undervisning, da lærerne var afhængige af bøndernes bidrag. I 1736 udsendtes en instruks om lærernes forhold. Alle lærere skal have fri bolig, køkkenhave, græsning og hø til to køer, degneholderens løn skulle udgøre mindst 150 mark, biskolelærerne skulle foruden de nævnte naturalier have 4 tønder korn og fri brændsel, 10 rigsdaler fast og desuden de sædvanlige ugepenge.

De stillede krav kunne dog omgås ved at leje sig en aftægtsmand eller en stor dreng, der kunne læse, for små penge og kost og natteleje på gårdene på omgang. Børnene samledes til undervisning på den gård, hvor læreren den dag havde ophold. I 1765 underviste således en snedkersvend i Arndrup, og terperne havde antaget en

skoleholder uden at tage præsten med på råd. Også i Gravlund fandtes en skoleholder. Han og skoleholderen i Terp fik i 1756 mellem 4 og 6 mark for en vinter plus kost og natteleje på omgang.

De største gårde i sognet havde private huslærere. Det gjaldt i hvert fald Sivkro, Herredsfogedgården, Arndrup Mølle og præstegården. Hos præsten Nicolaj Brorson var Paul Asmussen en tid huslærer. Han blev senere degn i Burkal og tog de nyeste pietistiske tanker med dertil fra Bedsted.

Undervisningen i bondeskolerne var helt og holdent tilrettelagt efter bøndernes behov. Den årlige skolegang begyndte, når høsten var i hus ved Mikkelsdag (30.sept.) eller Mortensdag og ophørte, når der igen var brug for børnenes arbejdskraft ved påsketid eller til majdag. Det passede også skoleholderne godt, da de jo også selv havde lidt jord at passe.

I 1740 noterede generalsuperintendant Conradi fra visitatsen i Aabenraa provsti: "Ud over katekismen lærer børnene også at læse og skrive både tysk og dansk. Enkelte lærer også at regne godt". 3 år senere noterer pastor Viborg i sin indberetning, at børnene i Bedsted holdes flittigt i skole, men gør dog samtidigt opmærksom på, at der er flere mangler ved skolevæsenet. Et eksempel var betalingen for undervisningen af fattige børn. Nogle børn blev i henhold til den kgl. resolution af 1726 holdt i skole for klingpungpengene. Således fik degnen i Bedsted f.eks. i 1745 7 mark og 8 skilling af fattigkassen og skoleholderen i Terp fik for første gang 5 mark og 10 skilling.

Skolebillede fra Bedsted, marts 1943. (7)

1. Henry Plüger, Annelise Hansen, Anni Sørensen, Mary Andersen, Marianne Sølbeck, Gerda Jepsen, Sofie Højrup og Hanne Løbner.

2. Lærer Eles Sørensen, Meta Vind, Agnes Friis, Eduard Løbner, Holger Hansen, Christian Otzen, Elna Jensen og lærerinde Rosa Seerup.

3. Kirstine Johansen, Ragnhild Haugaard, Hans Julius Møller, Knud Valdemar Johansen, Edlef Schultz, Anna Andersen, Anne Marie Hansen, Ingrid Bahnsen og fru lærer Sørensen.

4. Bodil Junker, Søren Peter Hansen, Hans Sølbeck, Anders Jensen, Knud Nielsen og Anne Marie Andersen.
Billedet er lånt af Ragnhild Hansen, Gravlund Mark. Også navnene til personerne på billedet skyldes Ragnhild Hansen.

En elev kostede 1 skilling for 1 uges undervisning. Meget oplysende om disse forhold er en regning fra degn Reinhold Hessel i Bedsted til fattigkassen for undervisning af 19 børn fra Mikkelsdag 1766 til påske (17. april) 1767. Af de 19 børn var kun de 5 piger. 1 af disse havde været i skole i 22 uger (altså uden nogen forsømmelser). Af de øvrige 4 havde de 3 besøgt skolen i 2 uger, og 1 i 4 uger. Sidstnævnte var kommet i skole midt i oktober og var holdt op før jul. Undervisningen i 2 uger af de 3 piger lå i november eller februar-marts.

Af de 14 drenge havde ingen besøgt skolen i mindre end 3 uger og 10 af dem i over 10 uger. 3 af drengene fortsatte tilmed skolegangen efter påske. Opstillingen bekræfter det almindelige indtryk af flittig skolegang i vintermånederne, men viser også, at pigerne havde en langt ringere skolegang end drengene, som skyldtes, at de som oftest blev sat til at kniple fra ca. 8-års-alderen, og kom derved til at forsømme deres skolegang.

Endvidere indeholdt regningen fra Reinhold Hessel en oplysning om, at kun to af de fattige drenge på henholdsvis 14½ og 15½ år lærte at regne og skrive.

I 1750 giver Viborg gode oplysninger om undervisningen i sognets skoler, som han førte nøje tilsyn med. "I skolen lærer ungdommen tysk, regnen og skriven tysk, og kristendom på dansk". Af samme grund anskaffedes 2 dansksprogede bibelhistorier af Hübner, der blev betalt af fattigvæsenet. "Disse tvende eksemplarer findes i hovedskolen i Bedsted, hvori ungdommen læser en historie efter morgen- og aftenbønnen, og skolemesteren spørger dem nogle spørgsmål deraf".

Skolebillede fra Bedsted 1955. (8)

1. Lærer Andreas Matthiesen, Birgit Hansen, Birthe Knudsen, Birthe Plüger, Margit Sølbeck, Kirsten Toft, Ester Arnum og Lærer Peter Brodersen.

2. Jens Hansen, Lissi Jespersen, Ellen Matthiesen, Ebba Christensen, og Ruth Holm.

3. Knud Andersen, Johan Enemark, Gustav Meienburg, Henning Haugaard, Jørgen Bendorff og Johannes Sørensen.

Tre år senere indsendte Viborg på ny en fremstilling af forholdene i degneskolen, og især om regneundervisningen, der foregik på tysk. Bønderne havde rettet en klage mod degnen Abraham Petersen. "Han forklarer ikke indholdet af børnenes tyske regnebøger på dansk eller ved andre lejligheder". Viborg foreslog i denne anledning følgende forbedringer:"

1. Skolemesteren skal forklare drengene, der ingen tysk kan, indholdet af stykket på dansk, og siden på tysk, så de derefter både kan forstå, hvad de regner og samtidig lære en mundfuld tysk.

2. Ungdommen skal også læse det ny testamente på tysk, og forklare noget deraf på dansk, især de drenge, der vil lære tysk.

3. Drengene skal i det mindste kunne forklare deres evangelium og epistel hver uge, nemlig om lørdagen, af tysk på dansk".

Det har sikkert været disse og lignende problemer, der i 1788 resulterede i at visitatorerne i Aabenraa forbød, at der blev anvendt tyske skolebøger, før børnene havde lært dansk. Indførelsen af danske regnebøger, især Kiers og den danske oversættelse af Kromanns regnebog, betød et stort spring fremad i forståelsen af regneundervisningen. Til gengæld blev der så samtidigt indført en langt mere effektiv tyskundervisning.

Skolebillede fra Øster Terp 1962. (9)

1. Lærer Peter Gasberg, Arne Brodersen, Gunnar Nissen, Keld Brodersen, Henning Brodersen, Gøsta Gasberg, Peter Brodersen, Over Schrøder, Peter Hansen og Karsten Lausten.

2. Hans Chr. Schrøder, Hans Eskildsen, Kaj Jepsen, Svend Erik Mathiesen, Johannes Møller, Anne Marie Møller, Edel Hansen, Tove Ebsen og Gerda Jacobsen.

3. Johanne Larsen, Helene Schrøder, Bente Hansen, Ellen Hansen, Inger Margrethe Larsen, Marie Hansen, Aase Ebsen, Ingeborg Møller og Else Marie Eskildsen.

4. Mary Mønster, Thora Lausten, Lis Hansen, Ulla Hansen, Erik Schrøder, Michael Gasberg, Henry Hansen, Frank Mønster og Jan Iversen. Navnene til personerne på billedet skyldes skoleinspektør P. Gasberg.

Af andet materiale, der blev benyttet til undervisningsbrug kan nævnes Rochows "Børneven" og Staals "Viisdoms-bog". De fandtes i flere af skolerne i Aabenraa provsti. I 1744 nævnes det udtrykkeligt, at man i Bedsted

brugte "Det Kiøbenhavnske Vaisenhusiske Tryk", og fra fattigregnskabet ses, at der i 1760 blev bevilget "et nyt testamente med en fuldkommen psalmebog" til et barn i Bedsted.

Bedsted var en af de skoler i provstiet, hvor skoleforholdene var bedst ordnet. Det var især pastor Viborg, der her fik æren af sine ihærdige bestræbelser for at forbedre skolevæsenet i sognet. Han styrkede derfor hovedskolen mest muligt, fik degnen til også at holde skole om sommeren, selv om fremmødet gjorde det uprofitabelt for degnen, og satte desuden igennem, at biskoledrengene i Terp søgte degneskolen mindst to vintre før konfirmationen i den ham tilhørende degnebolig, hvori han selv vedligeholdt en skolestue. Ugepengene indbragte ham 9 rigsdaler om året. Hans samlede indtægter var i 1760 63 rigsdaler.

Også biskolen i Terp lykkedes det efterhånden for Viborg at få omdannet til en helårsskole. I 1759 havde Viborg fået visitatorernes tilladelse til, efter kongerigsk forbillede, også at anvende lysepengene til betaling af fattige børns skolegang. I 1761 blev der opført en skolestue ved hyrdehuset i Terp, og hvor "et bequemt menneske" blev ansat til at undervise.

I 1791 havde Bedsted degneskole 55 børn. De blev her undervist af degnen samt en undermester. Skolen i Øster Terp havde 27 børn. Her var der et skolehus uden bolig. Gravlund skole havde 5 børn.

Kilde:
- G. Japsen: "Det dansksprogede skolevæsen i Sønderjylland indtil 1814". Skrift nr. 40, udgivet af Historisk Samfund for Sønderjylland. 1968.
- Aabenraa Visitatorialarkiv: Skolesager. C II 2, nr. 395. 1761. Landsarkivet i Aabenraa.

Et skolebillede

Skolebillede fra Bedsted 1943. (10)
1. Lærer Eles Sørensen, Mathilde Møller, Aage Plüger, Jes Thomsen, Agnes Tryk, Lene Petersen, Anni Vind, Mette Sørensen og Clara Petersen.
2. Lilly Jepsen, Inge Marie Petersen, Søren Sørensen, Jens Overgaard, Andreas Sørensen og Evald Johansen.
3. Fru lærer Sørensen, Mary Vind, Marie Mikkelsen, Christine Petersen, Tilli Nielsen, Gerda Holm, Karla Wilkens og lærerinde Rosa Seerup (1919-)
4. Peter Løbner, Hans Arthur Hansen, Andreas Gubi, Svend Plüger og Victor Johansen.
Navnene til personerne på billedet skyldes Ragnhild Hansen, Gravlund Mark. Billedet er lånt af Tinne Hansen, Bedsted.

Skolevæsenet efter 1814

Helt frem til slutningen af 1700-tallet skete der ikke større ændringer ved det sønderjyske skolevæsen. Lokaleforholdene var ofte ringe", der var mange forsømmelser, biskolerne og til dels også sogneskolerne var mest kun i drift om vinteren, og lærerne var uden pædagogisk uddannelse og så ringe lønnet, at kun personer, som ikke kunne gøre fyldest i praktiske erhverv, blev undervisere. Kravet om eksamination hos provsten og godkendelse af lærerne blev ikke fulgt. Men der var ændringer og forbedringer på vej. Oplysningstiden var inde, og fremsynede mænd tog initiativet til gennemførelse af en revision. Let gjaldt især Jacob G. C. Adler, en lærd teolog, som i 1792 blev generalsuperintendent for kirke- og skolevæsenet i Slesvig. Adler var rationalist, og på det kirkelige område søgte han at reformere gudstjenesten ved udgivelse af sin agende af 1796. Det drejede sig om tekstrække, salmevalg, fadervor, velsignelsen, barnedåb og nadver, og de fleste præster fulgte ham. Men en stor del af menighederne, især på landet, reagerede så stærkt, at talrige rationalistiske præster blev tvunget til at genindføre den gamle ordning.

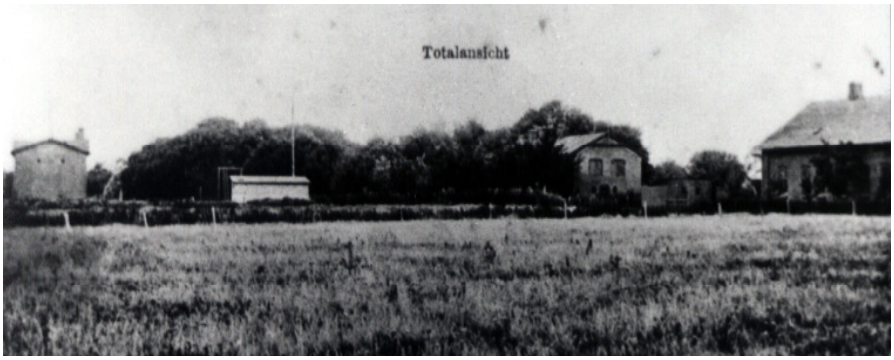

"Totalansicht" fra Bedsted. Yderst til venstre ses skolen af 1902, i midten degnens bolig og yderst til højre missionshuset. Den lille bygning til højre for skolen er det oprindelige toilet og brændselsskur.

I forgrunden 2 ubebyggede tofter. Toften nærmest skolen blev i lange tider benyttet som sportsplads af skolebørnene. Størrelsen var som en håndboldbane. På toften ud til kirkegade blev senere Chr. Sølbecks cykelforretning opført. I dag har Handelsbanken til huse her. I 1986-87 blev hele dette indre område byggemodent og et antal rækkehuse opført. En ny vej "Toftevænget" fører ind til området fra kirkegade.

Billedet er øverste del af et postkort fra omkring 1910. "Gruss aus Bedstedt" står der under billedet, der er taget af fotograf Timm fra Tønder.

Derimod var Adler mere heldig med gennemførelsen af sine skoletanker. I sept. 1800 foretog han en visitats sammen med visitatorerne i Aabenraa. I hvert sogn blev et udarbejdet regulativ forelagt præsten, lærerne, sognerepræsentanterne og kirkeværgerne, og alle fik lejlighed til at udtale sig angående skolernes beliggenhed og byernes evne til at yde lærerne de foreslåede indtægter. På den måde lærte Adler tilstandene at kende i de enkelte sogne og udarbejdede på grundlag heraf de retningslinier, som blev nedfældet i regulativet for hvert enkelt provsti. Aabenraa provsti fik sit skoleregulativ i året 1801. Hovedprincipperne var, at der skulle oprettes distriktsskoler med undervisning hele året. Lærerne skulle være uddannede og ansættes ved bestalling. Skolepengene skulle afskaffes og i stedet for skulle hver lærer have fri bolig med tilhørende have, og jord til græsning og vinterfoder til mindst 1 ko, dertil 4-5 tønder rug og brændsel samt en årlig løn på mellem 30 og 100 rigsdaler. Lønnen skulle lignes af præsten i forening med sognerepræsentanterne og inddrives over skatterne. Kådnere og inderster skulle herefter yde håndtjeneste ved opførelse eller ved reparation af skolerne.

Degneboligen af 1902. I den østre ende havde han lo og stald. Disse omdannedes i begyndelsen af 1950-erne til kommunekontor. Siden 1970 har Sparekassen haft til huse her. I den øvrige del af bygningen er der i dag indrettet 2 lejligheder samt 1 mindre lejlighed på 1. sal. Billedet er taget fra nordøst af H. Haugaard omkring 1975.

Det hidtil anvendte skolehus i Bedsted var til stede hos degnen. Det skulle så overtages af skoledistriktet efter taxation. Skolestuen var just ikke forordningsmæssig høj, men den var både rummelig og lys. I Øster Terp ville man leje sig et passende lokale til 8 rigsdaler, medens Gravlund ville beholde sin hidtidige bondeskole.

Den 24. aug. 1814 vedtog man den nye skolelov, gældende for hertugdømmerne Slesvig og Holsten. Den adskilte sig principielt ikke meget fra den for det øvrige Danmark vedtagne skolelov af 29. juli 1814. Skoleloven var et udtryk for en generel højnelse af den almindelige oplysning, men også af afgørende betydning for de følgende slægters udvikling.

Skolen i Bedsted af 1902. En 2-klasset skole bygget i røde sten. Den såkaldte lille klasse havde et rumindhold på 145 m^3 og store klassen 156 m^3. Skolen blev benyttet indtil centralskolen blev taget i brug i 1962. Herefter blev skolen købt af Lilly og Hans Thomsen, der omdannede den til beboelse. I dag ejes bygningen af H. Tøgersen. Legepladsen nord for skolen var 540 m^2, 27 m lang og 20 m bred. Billedet er taget fra sydøst af H. Haugaard, 1975.

Der var dog også en del modstand mod den nye lov. Mange landsbyer med deres biskoler følte sig med et slag frataget gamle hævdvundne rettigheder og protesterede nogle steder voldsomt. Pastor With i Bedsted ledsagede sin

indberetning med en skrivelse, hvori han for fremtiden bad om at blive forskånet for at skulle forhøre beboerne i Terp i skolesager. Der var dog den hage ved loven, skønt den var utilsigtet, at skolesproget skulle følge kirkesproget og ikke hjemmesproget. Det betød, at loven virkede fremmende for tyskheden, i det der blev prædiket på tysk i alle sogne langt op i Mellemslesvig. Bedsted sogn lå dog lige akkurat nord for denne grænse.

Skoleloven foreskrev også udnævnelsen af 2 skoleforstandere ved hver skole. De skulle have opsynet med alle sager vedrørende skolen samt sørge for vedligeholdelse og evt. reparationer på skolehuset samt levering af naturalier og løn til læreren. Der indførtes tidssvarende skolebøger på dansk, men som en modforanstaltning til den rene danskundervisning gav en forordning fra 1840 landsbyskolerne lov til efter ønske at få 3 ugentlige timers tyskundervisning i eller uden for skoletiden. De fleste steder i amtet valgte man disse timer henlagt til skoletiden.

Med mellemrum afholdt provsten visitationer på de enkelte skoler. De viste netop de tilsigtede mål. Eleverne modtog nu en langt bedre undervisning, og der var meget mere regelmæssighed og stabilitet i skolegangen end tidligere, hvilket naturligvis højnede kundskabsindlæringen. Ved provst Paulsens visitation i 1837 i Bedsted skrev han følgende kommentarer: "Børnene i skolen synger godt. De viste, at de var vant til at tænke. De både læste og skrev godt. Skrivebøgerne var ordentlig holdte og de fleste børn havde affattet hensigtsmæssige skriftlige stile. Drengene regnede meget godt, pigerne godt. Børnenes opførsel er upåklagelig. De er næsten alle lydige, lærvillige og opmærksomme". I 1837 havde Bedsted skole 81 børn.

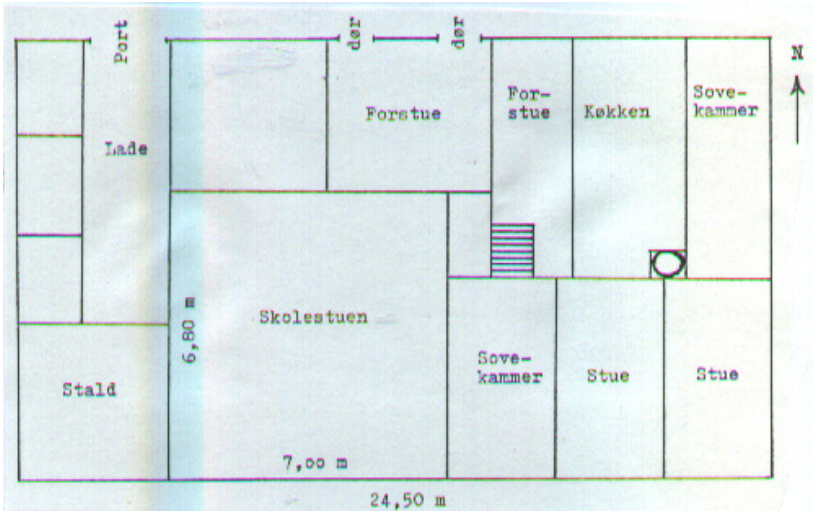

Øster Terp skole i sept. 1905, som murermester L. Lorenzen, Alslev, tegnede skolens grundplan i forbindelse med ombygningen af bagehuset, der lå ca. 6 meter nord for ladeporten. Kilde: Landsarkivet i Aabenraa. Bedsted Præstearkiv.

Fra Øster Terp skole haves en særlig omhyggelig ført elevfortegnelse fra sidste kvartal i 1813 til 1851 påbegyndt af lærer Jes Povelsen. Af skolens 48 elever (31 drenge og 17 piger) i 1813 regnede de 21 (17 drenge og 4 piger). På nær 1 dreng var alle de, der regnede over 10 år gamle. Af boelsmands- og kådnerbørnene lærte halvdelen at regne. De 4 piger, der regnede var alle døtre af boelsmænd. Af inders ternes børn regnede kun en tredjedel.

Også i Terp foregik en del af undervisningen på tysk, f.eks. lærte læreren Jes Povelsen børnene den lille tabel på plattysk. Det var for at imødegå det plattyske handelssprog, der taltes ved æ mærken i Løgumkloster. Samtidig blev dog børnene i Bedsted skole undervist i den samme tabel på dansk.

I midten af 1800-tallet var skolestuen i degneboligen i så dårlig en fatning, at opførelsen af et nyt skolehus var påkrævet. Det blev opført i 1856 i direkte forlængelse af degneboligen mod vest. Et kvadratisk rum, 24 fod på hver led (ca. 7,5 m) med 4 vinduer mod både syd og nord. Af det på arkivet i Aabenraa endnu bevarede byggeregnskab ses, at i alt 31 interessenter havde afleveret bilag for forskellige kørsler og håndtjenester. Murerarbejdet blev udført af Martin H. Clemmensen i Gravlund. For dette arbejde fik han 234 rigsdaler og 3 mark. Johan Hollesen, Ellum Teglgård leverede sten for i alt 244 rigsdaler. De samlede udgifter for det nye skolehus androg godt 1000 rigsdaler. Skoleforstanderen i Bedsted på den tid var Peter Petersen.

Skolen i Terp lå i landsbyens nordvestlige hjørne, umiddelbar vest for gårdmand Bent Iversens gård. Formentlig lå skolen samme sted i 1761, da det vides, at der ved hyrdehuset i Terp blev tilbygget en skolestue. 100 år senere i 1880-erne var der igen behov for en ny skole. For nu også at imødekomme eleverne fra Gravlund besluttede man sig for en datidens centralskole, idet man omdannede Jens Petersen Freys lille ejendom (Mårbækvej 4) til en tidssvarende skole med tilhørende lærerbolig. Fra dette regnskab fremgår det, at de samlede udgifter beløb sig til 1331,34 mark. De enkelte poster i regnskabet så således ud:

Nedbrydelse	25,70 mark
Jordarbejde	5,91 mark
Murerarbejde	288,95 mark
Tømmerarbejde	147,91 mark
Sten og tømmer	577,36 mark
Glas, maling og inventar	285,61 mark
I alt	1331,34 mark

Selve skolestuen var 7,00 m lang, 6,80 m bred og 3,40 m høj; et rumindhold på 163 m³. Den nye skole blev taget i anvendelse fra 1884.

Efter 1864, da skolevæsenet kom under tysk forvaltning, valgte degnen i Bedsted Lorenz Dall, ligesom de fleste andre lærere i amtet at aflægge troskabsed til den preussiske konge for derved at kunne forblive i embedet, og der skete næppe nævneværdige forandringer i de første mange år.

Endnu i 1866 fik Terp ansat en dansksindet lærer, Erik P. Mordhorst. Han søgte dog i 1882 nordpå, hvor han fik embeder, først i Vonsild og senere i Hjerting ved Esbjerg.

Øster Terp skole fra 1884 - 1962. Ejendommen blev opført i 1863, hvilket endnu fremgår af årstallet på østgavlen. I 1883 blev ejendommen købt af Jens P. Frey og omdannet til skole. Bag de 4 høje vinduer, der vender mod syd var skolestuen. Se også side 372. Foto: Peter Gasberg, 1954.

Centralskolen i Bedsted fra 1962. Foruden almindelig skoleundervisning finder der også mange andre kulturelle aktiviteter sted, som f. eks. aftenskoleundervisning og gymnastik. Også sognets bibliotek har til huse her på skolen. Billedet er fra Løgumkloster Vejviseren.

Skoleskema for ældste klassetrin i Terp skole 1910.

Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag
Bibel	Katekismus	Bibellæsning	Bibel	Katekismus	Tysk
Tysk	Regning	Historie	Diktat	Regning	Historie
Regning	Geografi	Tysk	Regning	Geografi	Tysk
Naturlære	Skrivning	Sang	Boilogi	Tysk	Tegning
Gymna./ Håndarbejde	Geometri	Tegning	Gymna./ Håndarbejde	Gymna./ legetime	Sang

Tegning af den foreslåede ombygning af degneboligen i Bedsted. Stald og lo til venstre, skolestuen bag de 4 vinduer yderst til højre og i midten degnens beboelse. Tegningen lå ret nær op ad det oprindelige degnehus. Denne plan blev dog ikke til noget, da man i stedet valgte en dyrere løsning med opførelsen af en ny fritliggende 2-klasset skole i baghaven og en ombygning og restaurering af selve degnehuset.

Den tilsigtede massive tyske prægning fik dog ingen større virkning. Trods kravet om tysk undervisning bevarede børnene overalt ilden for timerne deres sønderjyske dialekt. Så længe lærerne kunne lidt dansk var det tåleligt og overgangen til at lære tysk rimelig. Værre blev det da mange af de nyansatte lærere kun beherskede det tyske sprog. Alligevel var det ikke ringe udtalelser datidens elever gav disse gamle lærere fra den gang, når man tænker på de store klassekvotienter, og at det foregik på tysk i dyb kontrast til børnenes ønske. Tiden kendte ikke til blødsødenhed, disciplinen i de overfyldte klasser var stram, og korporlig straf hørte hos adskillige lærere til dagens orden. De fleste lærere var jo slesvigere, og de stod i virkeligheden befolkningen ret nær.

Personerne bag centralskolens opførelse i 1960-62. Fra venstre amtslæge Ib Ostenfeld, Aabenraa, sparekassedirektør Ølgaard, Aabenraa, overbibliotekar Gunnar Auring, Aabenraa, arkitekt P. Chr. Petersen, Aabenraa, førstelærer Andreas Matthiesen, Bedsted, sognerådsformand Andreas Haugaard, amtsskolekonsulent Alkærsig, Aabenraa, sognepræst og skolekommissionsformand Poul Andersen. Billedet er taget ved centralskolens officielle indvielse, mandag den 12. aug. 1963.

Lærerstaben ved Bedsted centralskole 1985/86. Stående fra venstre: Otto Nissen, Lejf Meyer og Niels Otto Jensen. Siddende fra venstre: Peter Gasberg, Aase Mørck, Peter Brodersen (1926-1987), Karen Pedersen og Hanne Mathiasen. Billedet er lånt af lærer Brodersen, feb. 1986.

Omkring århundredskiftet var elevtallet så stort, at man ikke længere mente, at det var forsvarligt at undervise dem på en gang. Flere planer var inde i billedet. En ombygning af degnehuset blev foreslået. Det blev beregnet at ville koste 8349,36 mark. Man valgte dog en endnu dyrere løsning ved i stedet at bygge en helt ny fritliggende 2-klasset skole i baghaven syd for, ca. 23 m lang og 7 m bred. Også degneboligen blev restaureret og samtidigt gjort højere efter sædvanlig tysk skik. I stil kom de to bygninger derved til at stå godt til hinanden. Skolen blev indviet i 1902. Endnu kan man se dette årstal på degneboligens murværk også.

Årene efter genforeningen blev naturligvis præget af de nationale problemer. Befolkningen ønskede nu adskilte skoler for dansksindede og tysksindede. Allerede i 1918 blev der oprettet en privat familie-skole i Terp på

foranledning af gårdmand Jürgen Schmidt. Efterhånden som tiden tilspidsedes blev skolen alene en tysk privatskole. Flere af beboerne i Terp mente også at lærer Peter H. Frank var for tysksindet, hvorfor der blev oprettet en midlertidig skole i det lille hus Visbjergvej 47, hvor i dag Leonhard Schrøder bor. Skolen fungerede dog kun et lille års tid med Laursen som lærer. Terp skole havde ved genforeningen 30 børn.

Ugentlig timetal i 1922.

i Bedsted	klasse I	klasse II
Religion	4	3
Dansk	8	8
Skrivning	2	2
Regning	4	4
Historie	1	2
Geografi	1	2
Sang	2	2
Naturlære		2
Anskuelseslære	3	
Tysk		6
drengene	25	31
Håndgerning	2	2
pigerne	27	33

Straks efter genforeningen vendte man tilbage til danske forhold inden for skolevæsenet, idet begge lærere i Bedsted og læreren i Terp omgående tog deres afsked og nye danske lærere trådte i stedet til. Så hurtigt som muligt blev det forlangt, at de skulle udarbejde nye undervisningsplaner. De kom i 1922. (se side 397).

I de efterfølgende årtier udviklede skoleforholdene sig i positiv retning med en tendens til stigende elevtal. I 1937 vedtog man en ny folkeskolelov, der stillede større krav til lærerne og skolernes indretning. Del betød krav om udvidelser af de eksisterende skoler eller sammenlægning og dermed bygning af en centralskole. Der gik dog endnu mange år, hvor der blev undervist på dispensation fra loven, men da også skoleloven af 1958 gennemførtes måtte man i Bedsted sogn til at beslutte sig. Meningerne bølgede frem og tilbage i flere år og endte med en lokal folkeafstemning. Der var to muligheder: En bevarelse af de to skoler i Terp og Bedsted med dertil hørende udvidelser eller nybygning af en centralskole for hele sognet. Resultatet blev, at alle på nær 2 i Bedsted skoledistrikt gik ind for centralskolen, mens beboerne i Terp skoledistrikt var mere delte. Luften de to byer imellem var i disse år noget anspændt.

I februar 1961 kunne man tage det første spadestik. Sognerådet og skolekommissionen var enedes om en kerneskole, dvs. en skolebygning, hvor gymnastiksalen dannede kernen med to fløje udenom. Den østre fløj indeholdt 6 klasseværelser, særlokale og kontor. Vestfløjen indeholdt lærerværelse med tekøkken, bibliotek, ungdomslokale, sløjdlokale og skolekøkken. Skolen blev opført i gule sten.

De forskellige håndværksarbejder ved byggeriet blev ved licitationen tildelt firmaer fra hele landsdelen. Bygmester Johannes Holm fra Bedsted tog sig af jord-, beton- og kloakarbejdet. Brødrene Peter og Karl Nielsen, Rødekro udførte murerarbejdet. Tømrerarbejdet blev ud ført af tømrer Theodor Schau, Kværs. Snedkerarbejdet deltes mellem Jens Jørgensen og Peter Paulsen, Agerskov og Holger Tychsen, Løgumkloster. Glarmester Hans Christensen, Rens alt vedrørende glas, og malerarbejdet blev

udført af N. C. Juhl og søn, Aabenraa. Varme- og sanitetsinstallationen udførtes af C. G. Gimm, Bolderslev samt smed Alfred Løbner, Bedsted. Elektricitetsarbejdet blev klaret af James Andersen, Aabenraa.

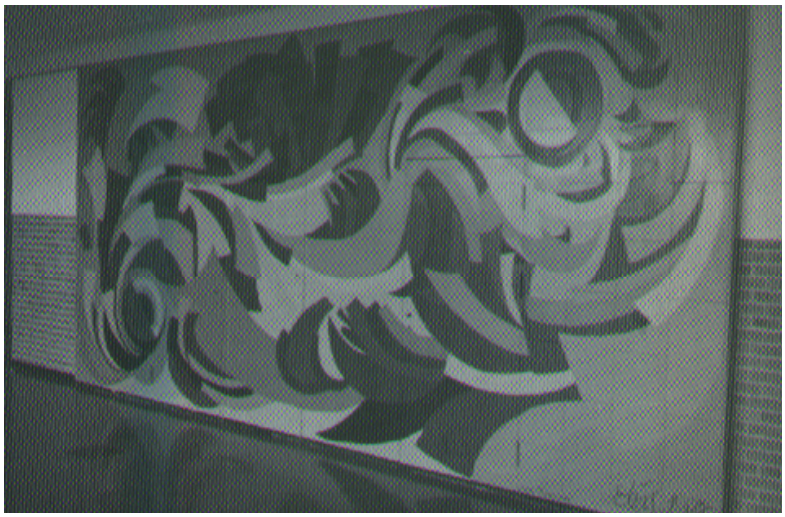

Skillevæggen mellem forhallen og gymnastiksalen på centralskolen. Da den virkede trist og farveløs blev den i 1976 malet og dekoreret. Dette arbejde blev udført af kunstneren Elias Nielsen, Bovlund. Billedet er lånt af skoleinspektør Peter Gasberg.

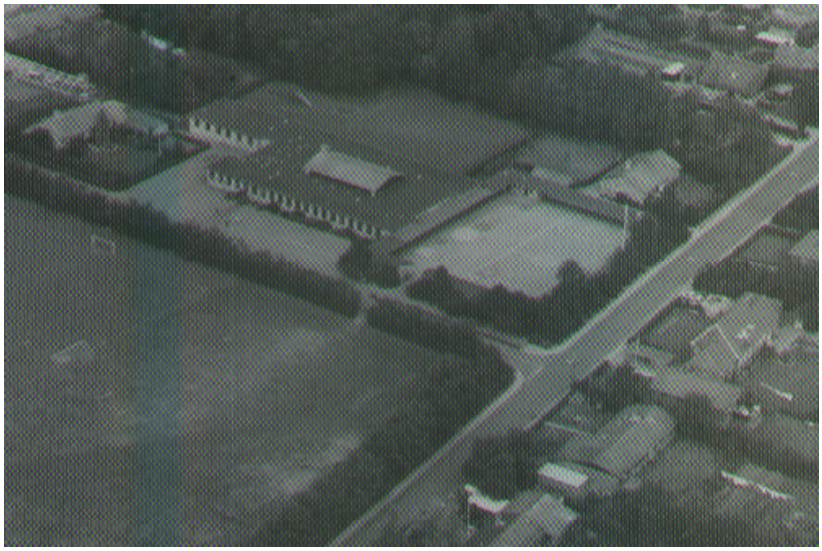

Luftfoto af Bedsted Centralskole fra 1962, en såkaldt kerneskole bygget i gule sten med gymnastiksalen i midten med klasselokaler, "bibliotek og faglokaler udenom. Til højre for bygningen ses skolegården og nederst til venstre sportsanlægget. I forbindelse med skolebyggeriet blev der også opført 2 lærerboliger. De ses diametralt overfor hinanden med skolen i midten. Nederst til højre ses Lundbyesvej. Billedet er taget i foråret 1986 fra sydvest.

Ved starten af skoleåret 1962/63 var arbejdet med skolebyggeriet så vidt fremskredet, at man besluttede straks at tage den i brug, selv om skolen langt fra var helt færdig. Bedsted skole havde på dette tidspunkt 85 elever og Terp 30 elever. Den 24. aug. 1962 blev den historiske dag, hvor eleverne i Bedsted og Terp om morgenen samledes ved de gamle skoler, hvorfra man så i procession med fanen forrest gik til den nye centralskole.

Udgifterne ved skolebyggeriet inklusive diverse prisstigninger blev i alt ca. 1.118.000 kr. Af dette beløb anvendtes 138.000 kr. til inventar. Statens tilskud var 460.000 kr. så Bedsted kommunes reelle udgifter blev 658.000 kr.

Samtidig med skolens opførelse blev der endvidere bygget 2 lærerboliger på Lundbyesvej 1 og Syrenvej 1.

Fra starten i 1962 var i alt 6 lærere nu ansat ved centralskolen, en fordobling af den hidtidige lærerstab, samt 1 pedel, Kaj Klausen, der senere blev afløst af Marcus Hansen. Børnene fra sognets yderdistrikt blev fra nu af afhentet med skolebus.

Kilde:
- L. S. Ravn: "Danskuddannede folkeskolelærere i Nordslesvig under prøjsisk styre". 1966.
- L. S. Ravn: "Træk af folkeskolens historie i Nordslesvig, 1864-1920". 1981.
- Bedsted Præstearkiv: Forskellige skolesager. Fl, F2, F3.
- Aabenraa Provstearkiv: Skolesager fra Bedsted, 1815-86. Nr 1069, nr. 1092-1100, nr. 1126. Landsarkivet i Aabenraa.
- Øster Terp Skolearkiv: Skolekrønike for Øster Terp Skole. 1908-18. Nr. 1032. Landsarkivet i Aabenraa.
- Øster Terp Skolearkiv: Skoleprotokol 1813-1851. Nr. 1033. Lands-
- L. S. Ravn: "Lærere i Nordslesvig, ca. 1814-1920". Bind la, Ib og 2. 1978.

Bedsted-piger Danmarks næstbedste i 1984

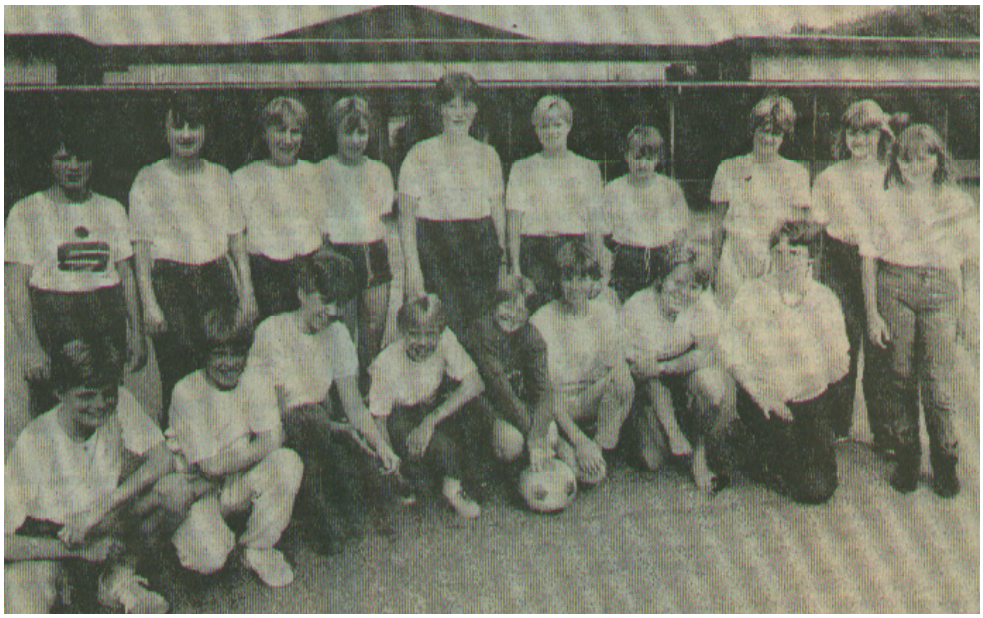

I folkeskolens fodboldturnering nåede 6. og 7. klasse pigerne fra Bedsted i 1984 helt til tops på landsplan, i det de kun blev slået af Frederikssund på udebane i finalen om Danmarksmesterskabet.
Kampene på vejen til finalen var følgende:

30. aug.	Skærbæk - Bedsted	2 - 12	
5. sept.	Rødekro - Bedsted	3 - 13	
12. sept.	Haderslev - Bedsted	2 - 3	
0. sept.	Bedsted - Gråsten	7 - 1	
3. okt.	Bedsted - Næsbjerg	v. u. k.	
11. okt.	Bedsted - Odense	3 - 1	
24. okt.	Bedsted - Mejrup	5 - 3	
1. nov.	Frederikssund - Bedsted	2 – 1	(finale)

På billedet ses Bedsted skoles bruttohold. Bagerst række fra venstre: Manuela Jensen, Kirsten Wilkens, Ina Jepsen, Mette Hansen, Helle Jensen, Gerda Møller, Anne Mette Hansen, Birgit Christensen, Connie Hansen og Jette Eskildsen.
Forreste række fra venstre: Helle Jacobsen, Marianne Brodersen, Jytte Møller, Bitten Hansen, Conny Hansen, Inga Johansen, Gitte Enemark samt lederen Aase Mørck.
Foto hentet fra dagbladet "Vestkysten" den 15. sept. 1984.

Degnekaldets indtægter 1860

1

Degnen får årlig af kirken:

a.	Salarium fixum.	3 rdl. 2 mk.	8 sk.
b.	For alterklædets vask.		3 mk.
c.	For at skrive salmenumrene i kirken.	1 rdl.	8 sk.
d.	For at holde stagerne på alteret rene.		3 mk.
e.	For at smøre klokken.		1 mk.
f.	For at ombære klingpungen betales ham af fattigkassen.	1 rdl.	8 sk.
g.	Som skolelærer får han af Bedsted skole distrikt.	120 rdl.	

2

Embedet har ingen legatpenge.

3.

A. Til embedet hører følgende jorde:

a. En toft ved huset, hvorpå hus og have ligger.

b. En lille toft nordvest for byen, som benævnes Krempermark. Angående indhegningen af denne toft bemærker det gamle inventar, "at degnen lukker den på alle sider, og holder den ved lige med diger og grave, undtagen mellemdiget øst for, som Jes Jensen selv lukker". Jens Jensens sted besiddes nu af Tjelle Tjellesen.

c. En toft i byen, hvori der kan sås 7 skæpper korn. Om denne bemærker det gamle inventar: "den søndre ende lukker degnen, og den nørreende lukker Nis Tøgersens arvinger, (nu Martin Peter Jacobsen) Når diget mellem Peter Andersen og degnen oplukkes, lukker hver af dem det halve". Peter Andersens nuværende eftermand er Hans Sørensen Møller i Bedsted.

d. En mark, beliggende sønden for kirken, mellem begge de veje, som fra kirken føre til Aabenraa-Løgumkloster landevej.

e. En løkke (degneløkken kaldet), beliggende sønden for Terp kirke sti og øst for præstens sivetoft, som degnen selv på alle sider har indgravet og inddiget og selv holder ved lige. Denne løkke er i ældre tider overladt degnen af boelsmændene i Bedsted i stedet for den år lige degnerente af gås, brød og rug, som de skulle yde ham. Degnen må gøre sig denne løkke så nyttig, som han vil og kan, når han kun holder boelsmændene i Bedsted fri for den ommeldte årlige degnerente.

f. Degnen indhøster årlig græsset på kirkegården, dog tillades det ham naturligvis ikke at græsse kreaturer derinde. Denne ret bortfalder ved næste vakance i embedet.

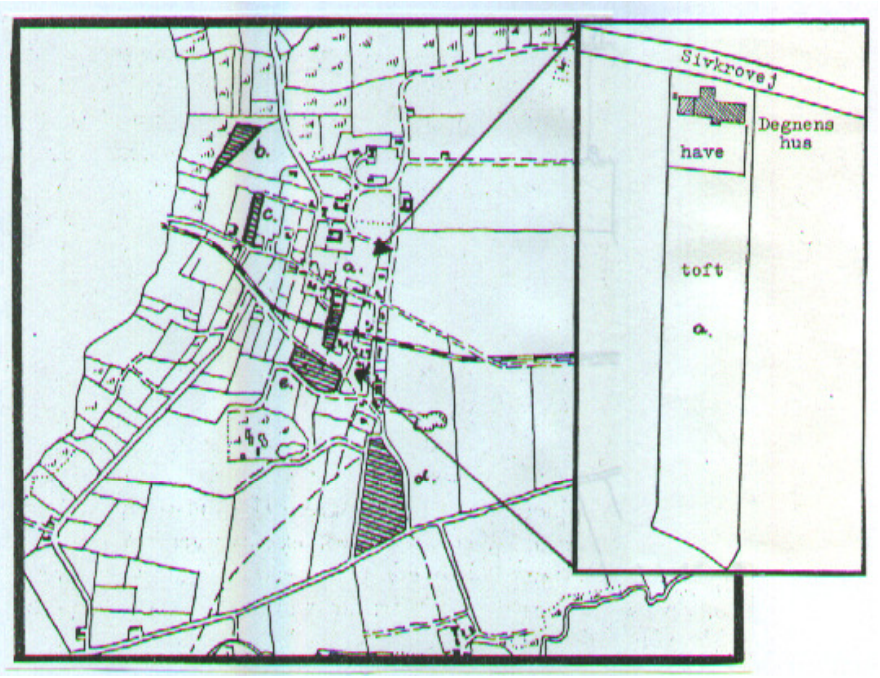

Kortet viser degnens jordtilliggende som den lå fordelt i landsbyen i tidligere tid. Jorden udgjorde 9,3300 ha.

Signaturforklaring: a: hus, hustoft og haven 0,8585 ha, b: Krempermark 0,5453 ha. c: Bytoften i Vesterbyen 0,4711 ha. d: Degnelandet syd for kirken 5,6181 ha. e: Degneløkke 1, 8370 ha. Kortet er en del af Bedsted ejerlav 1910.

Til højre en grundplan af degnens bolig med skolehuset (Sivkrovej 10), som den så ud efter matrikelkortet fra 1876, bl. 6. Husets vestlige ende, det højreskraverede, udgjorde skolehuset fra 1856. Det blev anvendt indtil en ny 2-klasset skole blev opført i degnetoftens midte (Tulipanvej 3) i 1902.

B. Degne- og skolebygningen udgør i alt 22 fag, hvoraf de 4 fag, der opførtes 1856, er skolestue. Det øvrige udgør degnens beboelseslejlighed. Samtlige bygninger ejes af Bedsted skoledistrikt og holdes ved lige af dette.

4.

a Embedet har hverken skov eller tørvemose, men degnen får årlig leveret af Bedsted skoledistrikt 30.000 tørv til eget og skolens brug.

b Af børæg, brød, ost og smør, som indsamles i maj måned, får degnen en tredjedel mod præsten.

c Der leveres degnen af skoledistriktet 16 skæppund hø.

5.

Degnen får offer på de 3 store højtider, jul, påske og pinse, og enhver offerpligtig må ofre ham i det mindste 3 skilling.

6.

Med undtagelse af den ovenomtalte degneløkke dyrkes al den til embedet hørende jord frit for degnen af Bedsted skoledistrikt i overensstemmelse med de for skole jordens bearbejdelse gældende forskrifter.

7

Korn- og kvægtiende får degnen ikke, derimod får han af byerne Øster Terp, Mårbæk, Gravlund og Arndrup den såkaldte degnerente, nemlig i alt 18 ½ gæs, 7l ½ brød og 18 ½ skæpper rug. I stedet for degnerenten af Bedsted har han den under 3e anførte løkke. I stedet for en halv gås kan også ydes et halvt forsvarligt svinehoved, hvilket nu også altid sker. Af Bedsted skoledistrikt leveres ham 2 ½ tønde skolerug.

8.

a Degnen plejer at synge ved hjemmedåb, men får intet salær derfor.

b Ved trolovelser, copulationer, kirkegangskoner og ligbegængelser får han en tredjedel mod præsten.

c Konfirmanderne af Bedsted skole plejer at ofre til degnen, den dag, han tager afsked med dem. Ofret er her frit.

9.

Degnen betaler selv sit kaldsbrev.

Sluttelig bemærkes, at til Bedsted skoledistrikt hører byerne Bedsted, Arndrup og Mårbæk med undtagelse af 3 parcellister af sidste by, der hører til Øster Terp skoledistrikt.

Kilde:

- "Bedsted Kirkeinventarium" af 22. okt. 1860. Fjerde afdeling, angående degne- og skolekaldets indtægter. Side 21-23. Aabenraa 1861. Artiklen er her gengivet i sin helhed.

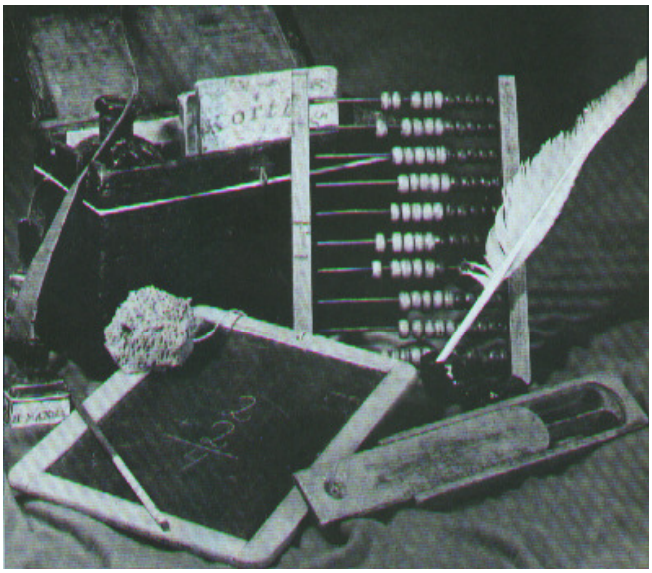

Gamle skolerekvisitter. En skoletaske af træ med læderrem, en skifertavle med tilhørende svamp og griffel, kugleramme, penalhus til griflerne samt blækhus med en gåsefjerpen i. Billedet er hentet fra Broby Johansens bog: "Skolen i kunsten" fra 1974.

Skoleforhold i Bedsted 1868

Bedsted skoledistrikt: Består af byerne Bedsted, Mårbæk, Arndrup samt Sivkro og Arndrup Mølle.

Skoleinteressenterne: Består af 21 gårdmænd, 46 kådnere og 15 inderster, hvoraf 3 er fritagne for ydelser. Skoleinteressenterne betaler hver 1 thaler og 3 gr.

Angående skolehuset opført 1856: Skolehuset er kvadratisk, 24 fod langt og 24 fod bredt. Det er opført af grundmur og taget er belagt med pander. Der er 10 fod til loftet. Der er 8 vinduer, 4 mod syd og 4 mod nord. Alle kan åbnes og hvert vindue måler 15 fod². De er alle anbragt 2 fod fra loftet.

I skolestuen er der 7 borde á 10 fods længde, samt 6 borde á 8 fods længde. Dertil 13 bænke, 1 pult, 1 tavle, 1 landkort over Europa, 1 lænestol og 1 åben kakkelovn. Foran skolestuen er der en plads, hvor børnene kan hænge deres overtøj. Uden for er der en legeplads på 150 fod².

Angående degneboligen: Den består af 3 stuer, dagligstuen på 144 fod², den lille stue på 48 fod² og pisselen eller salen på 180 fod². Desuden køkken, kælder og bagehuset i en sidebygning. Gårdspladsen med udbygningen, der er på 400 fod² indeholder en stald til 4 køer, et tørverum og en lo. Samtlige bygninger er opført af grundmur. Taget er tækket med strå.

Den til degneboligen tilhørende have er 20 kvadrat roder stor. Samtlige bygninger ejes af Bedsted skoledistrikt og holdes ved lige af dette.

Al skolelandet afbenyttes af læreren selv. Jorden udgør 9 tønder land á 240 roder². Det hele er agerjord.

Lærerens indtægter:

– Fri bolig.	
– Brændsel, i alt 30.000 tørv.	
– Indtægter fra degne jorden.	200 thaler 0 gr. 0 pf.
– Indleveres 16 skæppund hø.	
– Indleveres 23 tønder rug.	
– For indtrædelse i skolen: i gennemsnit 8 børn á 3 gr.	24 gr. 0 pf.
- For udtrædelse af skolen: i gennemsnit 7 konfirmander á 8 gr.	1 thaler 26 gr. 0 pf.
– Skolelønnen	90 thaler 0 gr. 0 pf.
– For at ombære klingpungen af fattigkassen	24 gr. 0 pf.
– For at holde kirken ren af kirkekassen	4 thaler 7 gr. 6 pf.
– Som degn i alt	120 thaler 0 gr. 0 pf.
Samlet løn med alt iberegnet	465 thaler 1 gr. 6 pf.

Angående skoleforholdene i Bedsted 1868: Skolen er inddelt i 3 klasser med i alt 74 skolepligtige børn, hvoraf 1 underholdes af fattigkassen.

Ler er i overklassen 30 elever, i mellemklassen 24 elever og i elementærklassen 20 elever.

Af de 74 børn var i den forløbne sommer 35 børn (15 drenge og 20 piger) dispenserede, deraf var der 2 drenge under det fyldte 9 år, 10 drenge og 4 piger over det fyldte 13 år og 19 børn mellem 9 og 13 år. For de dispenserede børn holdes der skole hver onsdag fra klokken 12 - 14.

Kilde:

- Aabenraa Provstearkiv, nr. 1092, 1816-1885. 1 pakke. Landsarkivet i Aabenraa: "Oversigt over de ydre og indre skoleforhold i Bedsted", af 19. dec. 1868. Oplysningerne er nedskrevet og indsendt af lærer og degn i Bedsted Lorenz Dall.
- Oplysning: 1 fod = mellem 29 og 30 cm. 1 kvadrat-fod = 0,087 m^2. 1 kvadrat-rode = 240 kvadrat-fod = 20,98 m².

Et skolebillede

Skolebillede fra Bedsted omkring 1922. (11)

1. Misse Lund, Anne Nielsen, Misse Nielsen, Christian Christensen, Jens Sørensen, Andreas Jensen, Anton Vind, Martin Vind, Peter Paulsen Enemark, Jes Christensen og Martin Michelsen.

2. Anne Sølbeck, Adele Tied je, Margrethe Madsen, Anne Johansen, Dora Nielsen, Anne Enemark, lærerinde Ella Pohlmann (1895-), Margrethe Enemark, Dora Holm, Chresten Knudsen Christensen, Peter Enemark og Hans Sørensen.

3. Andreas Nielsen, August Knudsen, Christian Sølbeck, Jens Nielsen, Anna Sørensen, Line Sølbeck, Edith Hansen, Hanne Hansen, Mimi Johansen og ? Laudon.

Billedet er taget i haven ved Laurits Holms gård, idet den en kort overgang blev benyttet som skole på grund af de stridigheder, der opstod efter genforeningen mellem førstelærer Rasmus Kaae og andenlærer Ella Pohlmann. I 1925 blev hun afskediget ifølge dansk lov på grund af giftermålet med Alfred Huth, der var tysk statsborger. Fru Huth blev herefter ansat ved den tyske privatskole i Øster Terp. Om hende og den tyske skoles historie kommer der en artikel i et senere nummer.

Billedet er lånt af Hans Sørensen, Bedsted. Også navnene til personerne på billedet skyldes Hans Sørensen.

Skoleforhold i Terp 1868

Terp skoledistrikt: Består af byerne Terp og Gravlund samt 3 udflyttede parcellister fra byen Mårbæk.

Skoleinteressenterne: Består af i alt 56, nemlig 18 bønder, 3 aftægtsmænd, 15 parcellister og kådnere, 5 inderster og 15 lejeinderster. Ingen af disse er fritagne.

Angående lærerboligen: Til kaldet hører en bygning på 11 fag hus, gårdrum og sidebygning, hvoraf de 3 fag er skolehus. Skolehuset er opført af grundmur med stråtag og indeholder et skoleværelse af 24 fods længde, 18 fods bredde og 8 fods højde med 5 vinduer, hvert på 14 kvadrat-fod, 3 på den sydlige side, og 2 ved den vestlige ende, alle l ½ fod under loftet. Den øverste rude i hvert vindue er til at åbne.

I skolen findes en åben kakkelovn og en tørvebænk, der lejlighedsvis benyttes til sæde, 1 pult med tilhørende stol, 8 borde og bænke af 9 fods længde og 1 bord med bænk af 7 fods længde, 1 mindre vægtavle og 3 landkort (l Verdens-, Europa- og Slesvig-Holstens-kort). I forstuen er der en indretning til ophængning af hovedbeklædninger.

Lærerboligen består af 2 værelser på 156 kvadrat-fod og 132 kvadrat-fod, et spisekammer på 42 kvadrat-fod og et køkken på 132 kvadrat-fod. Sammenbygget hermed er udhuset, som indeholder en lille lo, staldrum til 3 køer samt et tørverum. Gårdspladsen, i hvilken der findes et lille udhus til svinesti og lokummer, udgør 650 kvadrat-fod. Samtlige bygninger er opført af grundmur. Udhustaget er belagt med tegl.

Desuden befinder der sig ved skolehuset en åben legeplads af 1100 kvadrat-fods størrelse, samt en have på 26 kvadrat-roder.

Skolelandet er bortforpagtet for et år ad gangen (l. maj - 30. apr.) Såvel håndtjenesten som spandtjenesten bortliciteres hvert år. Skole-jorden udgør i alt 4 5/8 tønder land á 240 kvadrat-roder. Heraf udgør toften ved huset 1 3/8 tønder land agerjord, og på Terp Nørremark 3 2/8 tønder land græsland.

Byen Øster Terp ejer land som er bortforpagtet for 36 thaler 7 gr. og 6 pf. årlig, af hvilken sum de årlige reallaster udredes for Terps vedkommende.

Lærerens indtægtsforhold:

– Fri bolig.	15 thaler 0 gr. 0 pf.
– Brændsel. 25.000 tørv til eget og skolens brug.	25 thaler 0 gr. 0 pf.
– Udbytte af skolelandet.	70 thaler 0 gr. 0 pf.
– Får leveret 21 skippund hø.	42 thaler 0 gr. 0 pf.
– Får leveret 5 tdr. rug å 6 thaier.	30 thaler 0 gr. 0 pf.
– Accidenter af begyndere i gennemsnit.	1 thaler 0 gr. 0 pf.
– Accidenter af konfirmander i gennemsnit.	1 thaler 15 gr. 0 pf.
– Skolelønnen.	90 thaler 0 gr. 0 pf.
Samlet indtægt med alt iberegnet.	274 thaler 15 gr. 0 pf.

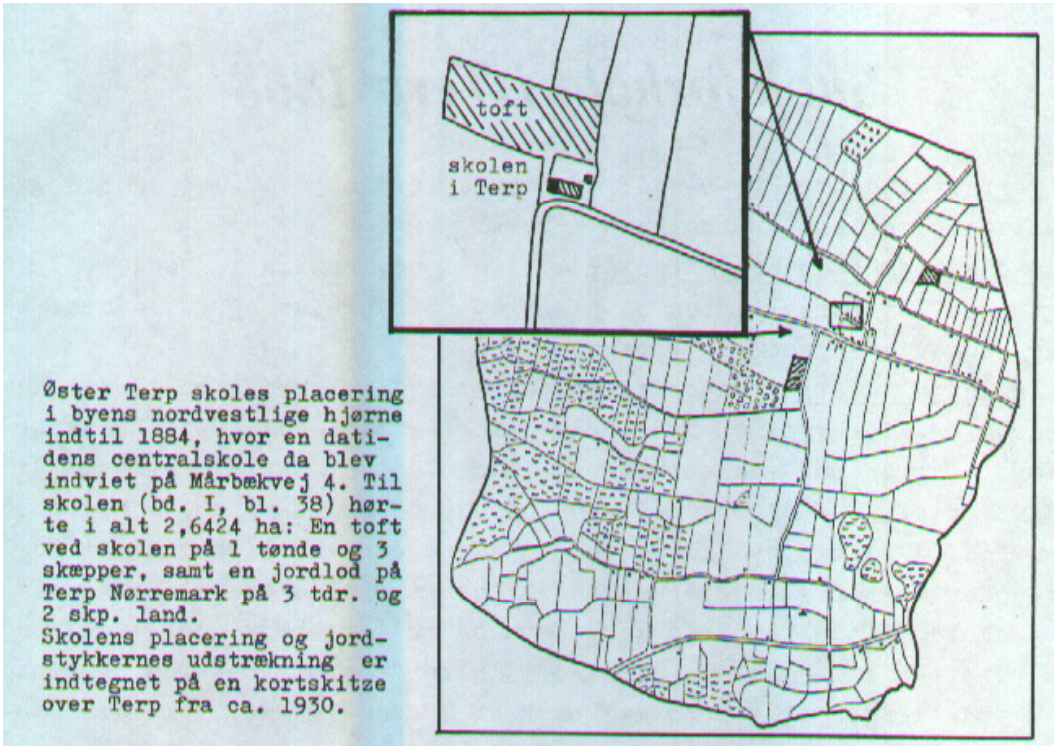

Øster Terp skoles placering i byens nordvestlige hjørne indtil 1884, hvor en datidens centralskole da blev indviet på Mårbækvej 4. Til skolen (bd. I, bl. 38) hørte i alt 2,6424 ha: En toft ved skolen på 1 tønde og 3 skæpper, samt en jordlod på Terp Nørremark på 3 tdr. og 2 skp. land.
Skolens placering og jordstykkernes udstrækning er indtegnet på en kortskitze over Terp fra ca. 1930.

Der udredes i pension til forgængerens enke af hele sognet i alt 32 thaler, hvoraf Øster Terp skoledistrikt bidrager med de 14 thaler 6 gr. årligt.

Realkosterne er dels stående, dels forbigående. De stående realkoster er leveringen af 25.000 tørv, 21 skippund hø in natura og 5 tønder rug, i alt 97 thaler, afgifter af skolelandet 4 thaler, spandtjenesten i gennemsnit 8 thaler og håndtjenesten i gennemsnit 4 thaler. De forbigående realkoster er reparation af skolehuset, leverede materialer, køreløn osv. i gennemsnit 15 thaler.

Repartitionen af de in natura leverede genstande og øvrige reallaster, undtagen håndtjenesten, sker efter ottinger, således at Gravlund på grund af lang afstand til skolen kun yder 2/3 af hver otting imod Øster Terp og Mårbæk. Øster Terp består af 38 ottinger, Mårbæk af 1 ½ ottinger og Gravlund af 8 ottinger.

Håndtjenesten fordeles over kådnere, inderster og lejeinderster efter de forpligtige dages antal.

Skolelønnen, der er på 90 thaler, deles efter: Antal. Det giver 84 thaler. Efter formue og lejlighed. Det giver 6 thaler.

Enkelønnen, der er på 14 thaler og 6 gr., deles efter: Antal. Det giver 9 thaler og 6 gr. Efter dalersætning: 5 thaler.

Skolebillede fra Øster Terp omkr. 1925. (12)

Johan Rehder, ? , Anne Nissen, Kathrine Holm, lærer Edvin Larsen, Sofie Larsen, Alma Jepsen, Eskild Eskildsen og Ingvert Nissen.

Marie Eskildsen, Erika Petersen, Anni Asmussen, Loise Asmussen, Marie Karulak, Christine Rehder og ?

Harald Eskildsen, Christian Brodersen og Hans Nissen. Billedet er lånt af Kathrine (Tinne) Hansen, født Holm, Bedsted. Også navnene til personerne på billedet skyldes Tinne Hansen.

Skoleforstanderskabet består af 2 af distriktets interessenter med en tjenestetid på 6 år, således at de fratræder hvert 3. år. Den fratrædende foreslår 3, blandt hvilke visitatoriet vælger den nye. I 1860 var skoleforstanderne Peter Petersen og Hans Bruun.

Et lærerembede besættes af det kongelige visitatorium i Aabenraa.

Skolen har kun en klasse og alle børnene undervises på samme tid. Efter alder deles børnene i 3 afdelinger, over-, under- og mellemklassen. Læreren underviser samtlige afdelinger, undertiden med bistand af en af de større elever.

De skolepligtige børns antal udgør 54, hvoraf ingen underholdes af fattigvæsenet. Skolen besøges af 58 børn, hvoraf 6 er fremmede, ikke skolepligtige. Dispenseret fra sommerskolen er 21 drenge og 14 piger, i alt 35. Deraf er ingen under det fyldte 9 år. 9 drenge og 3 piger er over det fyldte 13 år, og 12 drenge og 11 piger mellem 9 og 13 år.

For de dispenserede børn holdes i tiden 1. maj til 30. sept. ugentlig 2 timers undervisning hver onsdag kl. 13 - 15. Denne besøgtes i sommeren 1868 af 14 børn, hvoraf 6 var fremmede børn, medens 4 børn herfra søgte andre skoler. De øvrige dispenserede børn besøger lejlighedsvis hverdagsskolen. 2 børn i distriktet bliver undervist af en huslærer.

Kilde:

- Aabenraa Provstearkiv, nr. 1092, 1816-1885. 1 pakke. Landsarkivet i Aabenraa: "Oversigt over de ydre og indre skoleforhold i Øster Terp", af 4. jan. 1869. Oplysningerne er skrevet og indsendt af lærer Erik P. Mordhorst, Øster Terp.
- "Bedsted Kirkeinventarium" af 22. okt. 1860. Heri fjerde afdeling B, om skolekaldet i Øster Terp. Side 23-24. Aabenraa 1861.

Lærere i Terp

1. **Jes Paulsen**. 1811-1840.

Født i Bedsted 26. feb. 1790, søn af smed og inderste i Bedsted Peter Nielsen Povelsen og Anne Marie Jesdatter.

Han blev læreruddannet fra Tønder Seminarium 1811, hvorefter han samme år blev ansat ved Øster Terp skole. I 1840 blev Jes Paulsen udnævnt til lærer og degn i Bedsted. (se nr. 9 under degne i Bedsted)

2. **Søren Hansen Sørensen**. 1840-1866.

Født i Nørre Løgum 22. apr. 1813, søn af Hans Sørensen, Kløjing. Han blev uddannet fra Snedsted Seminarium 1836. Blev herefter lærer i Terp indtil sin død.

Gift 30. apr. 1841 med Johanne Christine Møller (1816-), datter af gårdmand i Terp Thomas Hansen (1784-1855) og Valborg Møller (1785-) Søren Hansen Sørensen døde 27. sept. 1866. (Ravn, side 84).

3. **Erik Petersen Mordhorst**. 1866-1882.

Født i Øster Løgum 24. nov. 1840, søn af gårdmand og smed i Øster Løgum Christian Mordhorst og Kathrine Bruhn.

Han begyndte som lærersubstitut i Rise 1854. Kom herefter til seminariet i Tønder, hvorfra han blev uddannet i 1862 med karakteren: "meget duelig". Lærer i Øster Terp fra 1866. Lærer i Vonsild 1882-83 og fra 1883-1908 i Hjerting ved Esbjerg. Mordhorst mente, at opdrage bedst ved at straffe med spanskrøret. (Lampe, side 90).

Gift i Løjt 20. okt. 1873 med Cathrine Reuter (1844-), datter af gårdmand Marcus Reuter og Kirsten Jørgensen. Erik Petersen Mordhorst døde i Guldager 4. dec. 1908.

4. **Carl Linus Gotfred Nielsen**. 1882-1889.

Født i Ellum 12. marts 1858, søn af lærer i Ellum Anders Nielsen (-1869) og Christine E. Stodager.

Han blev læreruddannet fra Tønder Seminarium 1879. Fra påske 1879 var han en tid vikar for Mordhorst. Fra 1882 ansat som lærer i Terp. I 1886 gennemgik han et tyskkursus i Glückstadt.

Gift i Bedsted 20. okt. 1883 med Bodil Kirstine Schack.(Lampe, side 124). Carl Linus G. Nielsen døde 7. sept. 1889 kun 31 år gammel.

5. **Johan Rose**. 1891.

Om ham vides kun at han var lærer i Terp 1891. Gift med Maria Caroline Margaretha Jensen.

6. **Peter Heinrich Frank**. 1892-1920.

Født i Rinkenæs 1. maj 1859, søn af gartner Julius Vogelbusch Frank og Marie Margrethe.

Han gik på Tønder Seminarium 1884. Var andenlærer i Døstrup 1884 1885, lærer i Vester Terp 1885-92, lærer i Øster Terp 1892 til 1920. Han var tysksindet. (Ravn, side 55).

Gift i Rinkenæs 2. maj 1884 med Christine Margrethe Brodersen. Peter Heinrich Frank døde i Løgumkloster 3. maj 1931.

7. **Edvin Viggo Larsen**. 1920-1950.

Født i København 5. maj 1890, søn af detailhandler Niels Larsen og Karen Danielsen.

Han blev læreruddannet fra Ranum Seminarium 22. juli 1911. Herefter ansat som vikar ved Agger skole. 1914 ansat ved Hover skole i Ringkøbing amt. 1915 lærer ved Lindholm centralskole ved Nr. Sundby. 1. feb. 1917 forflyttedes han til Nr. Uttrup skole. Herefter var han fra 1. maj 1918 til 1. okt. 1920 ansat i en privat virksomhed. Fra 1. okt. 1920 udnævnt til enelærer ved Øster Terp skole.

Gennemgået kursus i husflid, gymnastik, ordnede lege og boldspil. Var som lærer en lang tid formand for Ungdomsforeningen og for Bedsted Sogns Sygekasse. (Øster Terp skoles embeds-protokol. og Dansk Skolestat, 1934, side 87).

Gift 28. dec. 1922 med Sofie Villadsen (1901-1951). Hun stammede fra Agger. Edvin Larsen døde i Terp 2. sept. 1952.

8. **Peter Gasberg**. 1953-1962.

Født på Hannæs i Feggesund ved Thisted 13. sept. 1925, søn af landmand Martin Chr. Madsen Gasberg og Anna Larsen.

Han udgik fra Elbæk Seminarium ved Horsens 1948. Blev herefter ansat som ungdomsskolelærer ved Vesterlund Ungdomsskole. Hans hustru var ansat samme sted som lærer i kjolesyning. Senere blev Peter Gasberg ansat ved Rostrup skole ved Gadbjerg, fra 1. apr. 1953 til 30. juni 1953. Herfra kom han 3. aug. 1953 til Øster Terp skole som enelærer. I 1962 blev Terp skole nedlagt, hvorefter han fortsatte ved Bedsted centralskole. (Se mere om Peter Gasberg under nr. 16: Degne og førstelærere i Bedsted).

Kilde:
- (Japsen) = G. Japsen: "Det dansksprogede skolevæsen i Sønderjylland indtil 1814". 1968.
- (Ravn) = L. S. Ravn: "Danskuddannede folkeskolelærere i Nordslesvig". 1966.
- (Lampe) = Jens Lampe: "Tønder Seminarie Stat". 1963.

Degne og førstelærere i Bedsted

1. **Jens Petersen Møller**. -1642-1658.

Født i Ribe ca. 16.., søn af Peder Jessen Møller. Student fra Ribe. Studerede til præst i København fra 1624. Fra 1639 præst i Ensted, men blev 1642 afskediget på grund af drikkeri og fordi han ikke på "tilbørlig vis" overholdt det 6. bud. 1642 blev han konstitueret som degn i Bedsted og fik her lov til at bruge sin præstekjole i kirken. Han blev dog stadig kaldt Hr. Jens. Omkring 1658 blev han atter taget til nåde på grund af mangel på præster og indsat i embedet i Spandet (Se mere om Jens Petersen Møller side 87-88).

Gift 1639 med Brigitte, enke efter præsten Iver Hansen (-1638) og muligvis en datter af en gårdmand i Mårbæk. (Arends 2, side 96).

Jens Petersen Møller skal være ophavsmand til ordsproget: "Det går an, sagde Spandet præst, da de bar ham i kroen". Han døde 1682.

2. **Mathias Hansen Hessel**. -1700-

Født ca. 1656, søn af Hans Hessel. Han var degn i årene omkring 1700.

Gift med Elsabe Clausdatter (1661-1724), datter af præsten i Bedsted Claus Petersen (-1689) og Herlich Carstensdatter Schmidt (Langholz, side 17). Mathias Hansen Hessel døde 1742.

3. **Claus Mathiesen Hessel**. -1736.

Født i Bedsted omkring 1700, søn af forgængeren (se nr. 2).

Gift i Agerskov 1722 med Margrethe Schulz (1694-1768), datter af degn i Agerskov Herman Schulz og Magdalene Marcusdatter Stuhr.

Claus Mathiesen Hessel døde ret ung. Et sagn siger, at han døde af sorg over at Nicolaj Brorson rejste fra Bedsted i 1735. "Han sørgede så meget ved hans afrejse, at han blev syg derved og døde nogle uger efter" (Kirk. Sam, side 670).

4. **Abraham Petersen Werre**. 1736-1760.

Født i Løgumkloster 9. dec. 1698, søn af søfarer og kådner i Løgumkloster Peter Abrahamsen og Anne Jørgensdatter.

Han var først kådner i Løgumkloster, men overtog degneembedet i Bedsted og udnævntes 12. okt. 1736.

Degnen holder både skole sommer og vinter i den ham tilhørende bolig, hvori han selv vedligeholdt en skolestue (Japsen, side 109). I 1756 var degnens samlede indtægter 63 rigsdaler.

Gift 1738 med forgængerens enke Margrethe Schulz (se nr. 3). Abraham Petersen Werre døde 8. sept. 1760.

5. **Reinholdt Hessel**.. 1760 -1770 -.

Født i Bedsted ca. 1733, søn af degnen i Bedsted Claus Hessel og Margrethe Schulz (se nr. 3).

Som degn får Reinholdt Hessel i 1760 54 rigsdaler og 45 mark. Heraf alene som lærer 7-8 rigsdaler (Sønderjysk Årbog 1934, side 35). I 1766 gennemførte provst Bargum en eksamination af Aabenraa provstis 31 skoleholdere. De blev prøvet i religion, læsning, skrivning, regning, tysk og sang. (Japsen, side 217).

Gift 22. juni 1764 med Christine Jepsdatter, datter af gårdmand i Faurvrå, Tyrstrup sogn Jep Lauritsen og Mette Hansdatter. Reinholdt Hessel døde 18. apr. 1770.

6. **Jacob Pedersen**. 1770-1802.

Født i Mårbæk 1734, søn af gårdmand i Mårbæk Peder Jespersen (ca. 1711-1791) og Cathrine Jacobsdatter (1704-1784).

I 1791 havde skolen 55 elever, der blev undervist af degnen samt en undermester (Japsen, side 277).

Gift 14. nov. 1792 med Marie Christensdatter (1748-1779), datter af Christen Lausten og Anne Marie Lorentzdatter, Vimmelsbøl i Sønder Lygum sogn. Jacob Pedersen døde i året 1802.

7. **Peter Jespersen**. 1802-1820.

Født i Bedsted 13. nov. 1774, søn af degnen i Bedsted Jacob Pedersen og Marie Christensdatter (se nr. 6).

Fra sit 19. år var han ansat ved hovedskolen i Kliplev, hvorfra han efter 1 års forløb begav sig til seminariet i Kiel. Ved hans fars død i 1802 fik han "bestalling som sognedegn og lærer" i Bedsted.

Peter Jespersen døde ugift 24. maj 1820. Hans sidste vilje var at gøre sine to søsterbørn til sine arvinger, samt at afsætte 200 rigsdaler courant, for hvis renter, der skulle anlægges et bibliotek ved Bedsted skole. (Bedsted Præstearkiv: E 7. Legatsager).

8. **Hans Jørgen Jepsen**. 1820-1840.

Født i Kastvrå 9. jan. 1777, søn af gårdmand i Kastvrå Jep Christensen (1739-1814) og Anne Kierstine Petersdatter (1746-1811).

Efter sin konfirmation gik han til undervisning hos en institutlærer i Haderslev og blev i 1793 andenmester ved borgerskolen i Kolding. 1796 forestod han undervisningen for en gammel degn i Hammelev og fra 1803 blev han lærer i Skovby, Vedsted sogn. Samme efterår overtog han en stilling i Brunde, Rise sogn. 1817 i Skovby, Løjt sogn. I 1820 "behagede det de herrer kirkevisitatorer, at udnævne" ham til degn og lærer i Bedsted. I 1825 fik han som lærer 48 rigsdaler i kontant løn. I 1837 havde skolen 80 børn.

Gift 1. gang 1804 med Maren Grevsen Juhl, datter af skibstømrer

i Vejbøl Gert Juhl og Bodil Kirstine Petersen. Anden gang i Rise 4. juni 1814 med Marie Helene Detlefsen (1789-1853), datter af drejer i Alslev ved Hjordkær Detlef Jørgensen og Ellen Jacobsdatter. Hans Jørgen Jepsen døde 4. marts 1840. (Se også side 50-51).

9. **Jes Paulsen**. 1840-1855.

Se nr. 1 under lærere i Terp.

Da degneembedet i Bedsted i 1840 blev ledigt blev han af folk i sognet opfordret til at søge det. Menigheden foranstaltede en underskriftindsamling, der skulle medfølge hans ansøgning til provstiet i Aabenraa. Der blev indsamlet over 100 underskrifter, hvorefter han naturligvis blev valgt.

Gift i Bedsted 9. okt. 1824 med Marie Christine Lassen (1802-1836), datter af gårdmand i Korup Johan Lassen og Anna Marie Jespersen.

Ved Jes Paulsens død i 1855 skrev præsten i kirkebogen: "Jes Paulsen virkede med trofasthed indtil få dage før sin død, 3. feb. 1855. Han havde da virket som fast lærer i sognet i over 44 år. Hans alder blev hen ved 65 år". (Lampe, side 33).

10. **Lorentz Dall**. 1855-1885.

Født i Astrup 4. marts 1818, søn af lærer og degn i Åstrup Peter Laurits Dall og Juliane Augusta Schlöner.

Han blev uddannet fra Skårup Seminarium 1838 med 1. karakter. Hjælpelærer i Rinkenæs, derefter lærer i Rugbjerg, Øster Løgum sogn fra 1838-1855. Herfra kom han til Bedsted, hvor han blev anstillet 26. marts 1855 og ansat fra 1. aug. samme år. I 1885 lod han sig pensionere. Herefter boede han i Laurits Holms gård, Sivkrovej 25. (Ravn side 53).

Gift med Kjersten Iversen (1818-1859), datter af gårdmand i Øster Løgum Mads Jensen Iversen og Anne Cathrine Nissen. Lorentz Dall døde i Bedsted 31. aug. 1900.

11. **Hans Petersen**. 1885-1892.

Født i Maugstrup 7. nov. 1850, søn af inderste Peter Mikkelsen Petersen og Gjertrud Marie Krog.

Han blev uddannet fra Tønder Seminarium 1873. Tog i 1875 anden eksamen. Lærer i Tyrstrup 1873-75, lærer i Hønkys 1875-85. Herfra kom han til Bedsted. Fra 1893-1909 var han lærer og degn i Hellevad. (Lampe, nr. 1679).

Gift 1. gang i Magstrup 3. apr. 1875 med Cathrine Marie Juhl (1848-), datter af gårdmand i Kastvrå Hans Johansen Juhl og Mette Marie Michaelsen. Anden gang gift i Hellevad 3. dec. 1898 med Abeline Hansen (1863-1944). Hans Petersen døde i Hellevad 5. aug. 1936.

12. **Jes Peter Petersen**. 1894-1920.

Født i Ravsted 10. juni 1863, søn af gårdmand Jes Peter Petersen og Ingeborg Cathrine Nielsen i Ravsted.

Han blev uddannet fra Tønder Seminarium 1884. Fik i 1887 udvidet eksamen. Lærer i Vester Terp 1884-85, lærer i Alslev 1885-94, hvorefter han kom til Bedsted. Han var her lærer og degn til 1920. (Lampe, nr. 2125).

Efter genforeningen bosatte han sig i Ravsted. Han blev her formand for den tyske vælgerforening. Jes Peter Petersen døde 16. marts 1938.

Gift med Friederikke Christensen (1863-1940), datter af Peter Christensen og Ingeborg Biehl i Ravsted.

13. **Rasmus Hansen Kaae.** 1921-1940.

Født i Stevne, Lindelse sogn 6. dec. 1888, søn af træskomager Christian M. Kaae og Laura Juliane Hansen.

Han blev uddannet fra Haslev Seminarium 1909. Fik i 1917 tillægsuddannelse i gymnastik. Blev i 1911 andenlærer ved Skuldelev skole og 1914 førstelærer ved Filskov skole. Den 1. okt. 1920 blev han førstelærer i Bedsted.

Han var medlem af Bedsted sogneråd 1925-37. Desuden formand for Bedsted Sogns Hjælpekasse fra 1925 og sekretær for det konservative amtsudvalg i den sønderjyske storkreds 1926-33. Han skrev talrige bladartikler og i 1929 en større afhandling om digteren Johannes Jørgensen i "Det nye Danmark". (Dansk Skole Stat, 1934 side 86). Gift 19. feb. 1916 med Mariane Jeppesen Fink (1887-).

14. **Eles Julius Sørensen**. 1940-1954.

Født i Randerup 25. marts 1903, søn af gårdmand Johannes Sørensen og Ane Cathrine Sørensen.

Han blev uddannet fra Tønder Seminarium 1926. Tog senere tillægsprøve i tysk og gymnastik. Var i 1926 vikar i Borg. I 1927 vikar i Vollum. Blev fra 1928 andenlærer i Tinglev, og fra 1931-40 enelærer i Nørre Løgum. Fra 1940 førstelærer i Bedsted. I 1954 blev han ansat som overlærer ved Rugkobbelskolen i Aabenraa. (Lampe, nr. 3342).

Ved siden af lærergerningen virkede han som repræsentant for Lærerstandens Brandforsikring i Sønderjylland.

Gift i Bredebro 4. maj 1928 med Kjestine Marie Obling (1903-), datter af købmand Laurits Nielsen Obling og Mette Kathrine Olesen. Eles Julius Sørensen døde i Aabenraa i 1960-erne.

15. **Andreas Matthiesen**. 1954-1968.

Født i Hokkerup 6. marts 1902, søn af landmand i Uge Peter Matthiesen og Anne Chr. Wolter.

Han blev uddannet fra Winthers Seminarium i Silkeborg 1929. Efter at have virket som vikar flere steder i landsdelen blev han i 1934 fastansat i Bov. Tog tillægseksamen i tysk. Fra 1951 ansat som førstelærer i Bøjskov ved Christiansfeld. Da skolen her blev nedlagt i 1954, kom han til Bedsted, hvor han ud over at være førstelærer var kirkesanger og bibliotekar.

Fra 1968 blev han pensioneret. Han bosatte sig i Rinkenæs, hvor han i en periode var formand for pensionistforeningen. Både i Bov og Bojskov var han formand for de stedlige have-kredse. (Dagbladet Vestkysten, 6. marts 1977).

Gift 5. okt. 1934 med Anni Lorenzen, fra Frydendal Kro ved Fårhus. Andreas Matthiesen døde i Rinkenæs 10. juli 1986.

16. **Peter Gasberg**. 1968- 1988

Se også nr. 8 under lærere i Terp.

I 1962 blev Peter Gasberg ansat ved Bedsted

Centralskole. I 1968 udnævntes han til førstelærer efter Andreas Matthiesen. I 1972 blev han skoleinspektør, en titel, der skyldtes centralskolens udvidelse med børnehaveklasseafdeling.

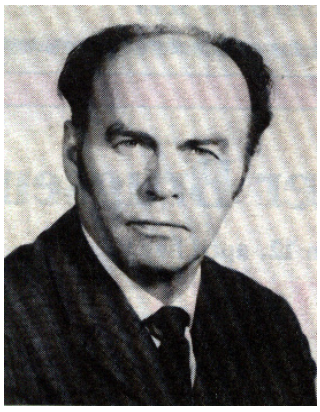

Peter Gasberg var i en årrække formand for sognets Ungdomsforening, samt leder af det lokale Luftmelderkorps. Flere vintre ledede han den frivillige karlegymnastik og virkede som instruktør for Idrætsforeningens dilettantspil. Peter Gasberg er i dag formand for Løgumkloster Brugs. (Vestkysten, 13. sept. 1985).

Gift 12. apr. 1950 med Ingrid Holst Frandsen (1923-), datter af Søren Frandsen og Marianne Holst Hannæs.

Kilde:

- (Arends) = Otto Fr. Arends: "Gejstligheden i Slesvig og Holsten" 1932.
- (Langholz) = Carl Langholz: "Søren Kirkegårds slægtninge i Sønderjylland", artikel i Sønderjysk Månedsskrift 1953.
- (Kirk.Sam) = Kirkehistoriske Samlinger, 3. række, bd. 6.

- (Japsen) = G. Japsen: "Det dansksprogede skolevæsen i Sønderjylland indtil 1814". 1968.
- (Lampe) = Jens Lampe: "Tønder Seminarie Stat". 1963.
- (Ravn) = L. S. Ravn: "Danskuddannede Folkeskolelærere i Nordslesvig". 1966.

Skoleforhold i 1761

"Jeg har fra mit embedes tiltrædelse i 1745 stedse søgt at efterleve de kongelige forordninger angående skolevæsenet i det slesvigske. I begyndelsen fandt jeg hovedskolen i en slet tilstand, men nu har jeg ved flittige besøg i skolen og med en sagtmodig omgang opmuntret både børnene og skoleholderen, daværende sognedegn Abraham Petersen til flittighed.

Jeg har til den ende besøgt skolen ej alene månedlig efter de gældende forordninger, men endog mindst en gang hver uge katekiseret i hovedskolen og efterset børnenes fremgang, og derfor kan det ikke komme mig uvant for at besøge hovedskolen hver 14. dag efter den nylig tilsendte ordre.

Byrden af ungdommens catekismusundervisning har bestandigt hvilet på mig selv, indtil jeg endelig ved flittige besøg og undervisning har overladt det til nuværende degn og skoleholder Reinhold Hessel og derved gjort det lettere for mig. Han katekiserer 2 gange om ugen under min opsigt.

Også har jeg, efter at Reinhold Hessel er begyndt, fået sommerskolen i gang både i Bedsted og i Terp. Den var før kun ganske ringe, dels på grund af forældrenes, dels på grund af Abraham Petersens forsømmelse. Sommerskolen holdes fra 3. uge efter påske til midt i juni.

Jeg har også formanet provsten til ved den årlige kirkevisitats at tage ungdommen ud på kirkegulvet til overhøring, hvilket også har opmuntret forældrene til børnenes flittigere skolegang.

Reinhold Hessels degneindkomster beløber sig til 54 rigsdaler og 45 mark. For skoleholderiet lønnes han med 8 - 9 rigsdaler for vinter- og sommerskolen. Desuden holder han sig selv med kost og skolebørnene med skolehus.

Biskoleholderen i Terp har for tiden for vinterskolen 6 rigsdaler og for sommerskolen 3 rigsdaler, dertil fri hus og brændsel. Terps bolsmænd har i år begyndt at bygge sig et skolehus ved deres hyrdehus og på nærværende tid har de et beqvemt menneske som skoleholder.

Til hovedskolen i Bedsted er der intet skolehus, men degnen har bygget en skolestue ved siden af sin degnebolig som han også selv holder ved lige.

Når man sammenligner de to læreres indkomster, så er biskoleholderens løn den største. Hovedårsagen til at degnen i Bedsted kun har 8-9 rigsdaler i løn er forældrenes forsømmelser med at holde børnene i skole. Thi nogle forældre lader kun deres børn gå nogle få uger i skole, eller også tager de dem tidlig ud af vinterskolen til deres bondearbejde, eller lader dem kun gå nogle få uger i sommerskolen. Nogle forældre er endog så nøje-regnende med skolelønnen, at når der falder en helligdag ind i ugen, vil de kun betale for en halv uge og derfor beholder de børnene hjemme de øvrige dage af ugen, så at deres skolegang kun kan udgøre en halv uge, og det gør at skolelønnen afkortes. For et barn koster det ugentligt at lære det at læse og skrive 1 skilling.

Når bare hver bolsmand, kådner og indeste ville give ligeså meget i skolepenge som de giver i fattigpenge, der beløber sig til i alt 148 rigsdaler 4 mark og 6 skilling, så kunne der udkomme en fornøden løn deraf, både til skoleholderen i Terp og Bedsted for deres møjsommelige arbejde."

Bedsted den 28. april 1761.
Carl Viborg

Kilde:

- Aabenraa amts Visitatsarkiv G 11 2. Skolesager vedrørende Bedsted skoledistrikt 1760, 1810-19. Nr. 395. Heri præsten Carl Viborgs 13 sider lange indberetning om skoleforholdene i Bedsted sogn til amtmanden i Aabenraa. Artiklen er her gengivet i uddrag.

Lærere ved Bedsted skole 1962-S7

	1962	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87
Andreas Matthiesen	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗																				
Peter Brodersen	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
Peter Gasberg	×	×	×	×	×	×	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗
Otto Nissen	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
Bodil Pallesen	×	×	×	×	×	×																				
Edel Juhl			×	×	×																					
Else Volden					×	×	×	×	×	×																
Henny Carstensen					×	×	×	×	×	×	×	×	×	×												
Lejf Meyer							×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
Aase Mørck Meyer									×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
Peter Petersen										×	×	×	×													
Karen Jessen										×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
Hanne Mathiasen													×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
Niels Otto Jensen																									×	×
Birthe Eskildsen																										×
Kenny Snitgaard																										×

Et skolebillede

Skolebillede fra Bedsted omkring 1905. (13)

1. H. P. Holm?, Christian Andersen, Johannes Enemark, Jes Andersen, Ingvard Andersen, Martin Kümmel, Christian Jepsen, Christian Jensen, Otto Jensen, Richard Haugaard og Martin Knudsen.

2. Hans Holm, ? Løbner, Otto Andersen, Jep Christiansen, Knud Hermann, Hans Jensen, Niels Kjær, Sønnik Holm, ? Løbner og Peter Godsk Hansen.

3. Lærerinde fra 1903-05 Cecilie Volline Schmidt (1872-). Hun blev 18. okt. 1905 gift med gårdmand i Bedsted Nicolaj Callesen. Frieda Petersen, Misse Petersen, Johanne Gubi, Petra Løbner, Marie Petersen, Dorthea Hansen, Mathie Hansen, Marie Madsen, Lidde Jepsen, Marie Jensen, Johanne Steinvig og Johanne Holm, Arndrup.

4. Mads Gubi, Tinne Haugaard, Johanne Holm, Bedsted Mark, Andreas Sølbeck og Peter Petersen.

Navnene til personerne på billedet skyldes tidl. købmand i Bedsted Peter Petersen.

Undervisningsplaner 1922

I henhold til undervisningsministeriets cirkulære af 2. aug. 1920 skulle der efter genforeningen udarbejdes en undervisningsplan for de enkelte skoler. Lærerne i Terp og Bedsted enedes stort set om en enslydende formulering, dog er tysk ikke nævnt i Terp.

Ved oprykning fra I til II klasse skal børnene i:

Dansk: Kunne læse sammenhængende, nogenlunde flydende og med forståelse. Kunne gøre rede for indholdet af det læste og kunne nogen verbeanalyse og endelig kunne skrive lettere diktater i ortografisk rigtig fremstilling.
Regning: Kunne de 4 regningsarter samt regne lettere iklædte opgaver. Den lille tabel skal kunnes perfekt.
Skrivning: Kunne fremstille tydelige og vellignende skrifttegn, vise færdighed i benyttelsen af det lille og store alfabet.
Religion: Kende alle lettere fortællinger i det gamle og det *nye* testamente og kunne nogle lettere salmer.
Sang: Kunne en del børnesange samt nogle lettere salmer og fædrelandssange.
Geografi: Have indarbejdet de elementære forudsætninger for benyttelsen af et landkort med særligt kendskab til Danmark.
Historie: Kunne genfortælle heltesagnene og derefter Danmarkshistoriens hovedtræk indtil år 1241.
Anskuelsesundervisning: Øve sig i at udtale sig om, hvad de har iagttaget.
Håndgerning: A. Strikning. Ret og vrang, opslagning og aflukning samt en af følgende dele: Bomuldssele, støveklud, pose, muffedisse eller lignende. B. Syning. Øvelse med forsting, stikkesting, sømning og kastning samt en af følgende dele: Sypose, lommetørklæde, sy-stykke, forklæde eller lignende.

Ved afgang fra skolen i 14 års alderen skal børnene i:

Dansk: Kunne læse med indholdsforståelse, kunne sproglære og analyse, skrive diktat og genfortælling samt fristil.
Regning: Kunne de 4 regningsarter med både hele tal og brøker, forholdsregning m.m. samt opøvelse i omtanke.
Skrivning: Kunne skrive en letlæselig og sammenhængende håndskrift.
Religion: Kunne bibelhistorien i sammenhæng. Læsning i det nye testamente og kirkehistoriske fortællinger samt kunne en del salmer.
Sang: Kunne synge efter sangregulativet.
Geografi: Kunne Danmark og Europa samt have oversigt over de fremmede verdensdele samt nogen fysisk geografi.
Historie: Kunne Danmarkshistorien og lidt Verdenshistorie.
Naturhistorie: Kunne det menneskelige legeme. Grundtrækkene i zoologi og botanik samt lidt fysik.
Håndgerning: A. Strikning. Strømper *og* strømpereglen, uldstrømper samt et par vanter. B. Syning. Stopning, indersøm, hulsøm, rynk syning, knaphul, knap, bindebånd og hægter. Som genstand for valg nævnes: Særk, benklæder, skjorter, underliv, nattrøje eller lignende. Det sidste arbejde må pigerne selv klippe. De ældste piger må lære at sy på maskine.
Gymnastik: Gymnastikhåndbogen lægges til grund for undervisningen, der også omfatter nogle lege og lidt boldspil.
Tysk: Den nævnte læsebog angiver målet, (kun i Bedsted).

Skolekommissionsformand i Bedsted, Mikkel Hybschmann, jan. 1922

Skolekommissionsformand i Terp, Hans Eskildsen, juni 1922.

De anvendte bøger hvormed man i Terp ønsker at nå målet.
Religion: K.M.K. Vestergaard: "Bibelhistorie".
CF. Balslev: "Luthers Katekismus". Dansk: Skriftlig. Schmidt og Langes system.
Mundtlig. Myrebog ABC, 1, 2, 3, 5 og 7. Folkeskolens læsebog II Skrivning: Jørgensens Forskriftshæfter - Taktskrivning. Regning: L. Hellungs regnebøger. Historie: Nicolaj Nielsens "Danmarkshistorie". Geografi: Christensen *og* Krogsgaard: "Geografi for Folkeskolen". Sang: L.P. Rasmussen Lidemark: "Børnesangbog". Naturhis.: V. Balslev: "Naturhistorie for Folkeskolen".

Lærer i Øster Terp, Ervin Larsen.

De anvendte bøger hvormed man i Bedsted ønsker at nå målet.
Religion: Nicolaj Nielsen: "Bibelhistorie".
CF. Balslev: "Luthers Katekismus". Dansk: Schmidt og Langes system.
Tvedes Læsebog, I og II del. Skrivning: Dansk normalskrift fra Roms forlag. Regning: Chr. Hansens Regnebog. Historie: Nicolaj Nielsens Danmarkshistorie.
Geografi: H. Christensen og P. Lauridsen: "Barneskolens Geografi". Sang: Den danske Skoles Sangbog. Naturhis. V. Balslev: "Naturhistorie for Folkeskolen". Tysk: "Hamburger Lesebuch" 3. og 5. del.

Lærere i Bedsted, Rasmus Kaae
Ella Pohlmann.

I Bedsted underviser Rasmus Kaae i alle fag i ældste klasse, undtagen i religion, tysk, skrivning, naturhistorie og håndgerning. Ella Pohlmann underviser i alle fag i yngste klasse undtagen i dansk, historie og delvis sang. Om sommeren underviser læreren drengene og lærerinden pigerne i gymnastik.

Kilde:

- Bedsted Præstearkiv. F 4. Forskellige skolesager. 1921-41.

Udpluk fra skoleprotokollerne

1844. Den 18. apr. er skolebørnene i Terp til mærken i Løgumkloster.
1845. Den. 14. jan. visiterer pastor Schrader skolen i Terp: "Børnene svarede i almindelighed alle sammen meget godt, især også i bibelhistorie".
1847. Høstferie i Terp fra 2. aug. til 28. aug.
1848. Ingen skolegang d. 26., 28. og 29. apr. "for den urolighed af krigsfolk" her på egnen.
1860. Er lærerens skoleløn i Terp 120 rigsdaler.
1860 bliver der indkøbt et stort verdens-vægkort til Terp skole. Pris: 5 rigsdaler og 3 mark.
1871. Antal læsere/analfabeter i Bedsted sogn
1920-37. Gårdmand Hans Eskildsen, Terp er skolekommissionsformand.
1921. Terp skole søger om at få et lysbilledapparat. Skolemulkten fastsættes til 50 øre.
1924 den 25. apr. indvies den ved skolen i Terp byggede gymnastik- og forsamlingssal. Indvielsen foretages af amtsskolekonsulent N.J. Nielsen, der samtidig overværer årsprøven i begge Terp skoles klasser.

1925. Torsdag den 1. okt. gæstedes Øster Terp skole af undervisningsminister Nina Bang. I følget var amtsskolekonsulent N.J. Nielsen, amtmand Thomsen, Aabenraa, rektor Mogensen, Aabenraa samt departementschef Gral og kontorchef Barfod, København. Ministeren hørte lidt geografi, hvorefter de forlod skolen. Hele besøget varede knap 10 minutter.

1871		Under 10 år	Kan læse	Analfabet	I procent
Bedsted	306	61	210	35	11,4 %
Mårbæk	86	18	64	4	4,7 %
Øster Terp	219	49	166	4	1,8 %
I alt	611	128	440	43	7,0 %

Kilde:Königliches Statisches Bureau, Berlin 1874.

1925. Det store antal lovlige forsømmelser i sept. måned fra Bedsted skole skyldes mund- og klovsyge epidemien.
1926-27. Gymnastik afholdt i Terp skoles forsamlingssal med 30 deltagere, 16 kvinder og 14 mænd.
1931-32. Husflidsskole afholdt i Øster Terp skole med 32 deltagere, 12 voksne og 20 børn.
1934. En dags lovlig forsømmelse fra skolen i Bedsted skal fra nu af koste forældrene 25 øre pr. barn. Ofte er forsømmelsesgrunden at børnene skal hjælpe til hjemme eller på grund af forældres sygdom. Skolemulkten kostede i 1930 12 øre pr. dag.
1935 den 16. jan. åbnede Bedsted skole atter efter at have været lukket på grund af børnelammelses-epidemien.
1937. Indtil dette år havde både Terp og Bedsted skoledistrikter hver sin skolekommission. Fra nu af har sognet én skolekommission, og hver skole sit skolenævn.
1941. Kuldeferie. Fra 1. til 10. feb. var Bedsted skole lukket på grund af kulde.
1942. I perioden 1920-42 udgik i alt fra Bedsted sogn 5 studenter og 1 realist fra Aabenraa Statsskole. I perioden 1936-42 udgik der fra Løgumkloster Kommuneskole 2 elever med alm. forberedelseseksamen fra Bedsted sogn. ("Kulturelle forhold i Sønderjylland". 1920-1942. Udgivet af Danevirke og Sprogforeningen).
1945. Der fremsættes ønske om at udvide Terp skole med en gymnastiksal samt bolig til en ugift 2. lærer.
1946-50. Gårdmand Hans Skou, Øster Terp er formand for skolenævnet i Terp.
1950-54. Gårdmand Mathias Brodersen, Øster Terp er formand for skolenævnet i Terp.
1954. Forslag om at lade de yngste årgange i Terp gå i skole til kl. 16 om eftermiddagen for til gengæld at have fri om lørdagen.
1954. Forslag, om at lære børnene ved Terp skole bogindbinding og peddirørsarbejde frivilligt efter skoletid.
1954-62. Gårdmand Hans Jepsen, Gravlund er formand for skolenævnet i Øster Terp.
1954-66. Pastor Poul Andersen er formand for Bedsted sogns skolekommission.
1962 d. 24. aug. bliver den nye centralskole i Bedsted taget i brug.
1962. Ved opførelsen af centralskolen væltede den østre læmur i skolegården på grund af storm i februar måned.
1962. Ved planeringen af sportsanlægget ved centralskolen fandt man en stenøkse, der i dag opbevares på skolen.
1963 den 12. aug. indvies centralskolen officielt med stort kaffebord, hvor de fleste af skolekredsens forældre deltog.
1963 den 23. nov. afholdes den første skolefest med basar, underholdning m. m.. Centralskolens kælderrum er

midlertidigt indrettet til formningslokaler.
1964 den 18. feb. mødes lærerne med sognerådet og skolekommissionen angående mangler ved skolen.
1964. Der indgås skoleforbund med Agerskov angående realafdelingen.
1965. Meddelelsesbogen indføres.
1965. Normering af en lærer mere ved skolen. Herefter er der nu 7 lærere og 1 pedel tilknyttet skolen.
1966-74. Diakon Johannes Laugesen er formand for Bedsted sogns skolekommission. Ved nedlæggelsen af sognets skolekommission i 1970 var han herefter skolenævnsformand.
1968 d. 29. okt. Forældreaften med emnet: Forældrene spørger, lærerne svarer og contra. Der blev stillet mange spørgsmål i de 4 timer mødet varede.

Ordensregler

for elever i Bedsted Lø skole

A

1. På vej til og fra skole må eleverne opføre sig pænt og stilfærdigt De må overholde de almindelige færdselsregler. Cyklende elever skal standse ved indgangen til skolen og trække cyklen gennem porten. - Cykling her er strengt forbudt

1969. Lørdagsfri skolegang indføres.
1969. Årsplan over ferier og fridage indføres til forældrenes orientering.
1972 den 9. juni overdrager Danmarkssamfundet ved Peter Madsen, Løgumkloster Bedsted skole et nyt flag.
1970. Ved skolenævnsvalget havde centralskolen 183 stemmeberettigede forældre. 29 % stemte.
1970 den 10. marts får May-Britt Thomsen ved skolepatruljefesten på Digeskolen i Højer overrakt en guldnål for at have reddet en kammerat fra et færdselsuheld.
1970. Kommunalreformen indføres. Herefter har hver skole sit eget skolenævn og kun én skolekommission gældende for hele kommunen. Den bestod fra 1970-74 af følgende medlemmer: Anne Kathrine Tygesen (formand), Jørgen Larsen, Chr. Schmidt, A. Schultz fra Løgumkloster, Peter Petersen og Carsten Outzen fra Ellum, J. P. Keldsen og Fr. Jessen fra Øster Højst, Margrethe Matzen, Løgumgårde samt Hans J. Hansen og Johannes Laugesen fra Bedsted.
1971. Udvidelse af skolen med en børnehaveklasse.
1971. Nedenstående ordensregler for elever i Bedsted Lø skole var gældende indtil dette år, hvor de da erstattedes af nye.
1973. Der oprettes børnehaveklasse ved centralskolen.
1974-82. Edith Skou, Øster Terp er formand for Bedsted skolenævn.
1976. Multikunstneren Elias Nielsen, Bovlund maler og dekorerer dørene til gymnastiksalen.
1979. Der oprettes en stilling som skolevejleder.
1981. Der etableres legeplads øst for skolen.
1982 den 24. aug. Skolens 20 års jubilæum. Peter Brodersen og Peter Gasberg fortæller bl.a. om skolerne i Bedsted og Terp fra før 1962.
1982-86. Ally Johansen, Arndrup er formand for Bedsted skolenævn.
1985 den 5. maj. „Plant et træ" - dag.
1984. Skolens fodboldpigehold bliver nr. 2 på landsplan.
1984. Skolens fodboldpigehold bliver nr. 4 på landsplan.
1984. Regnskabschef Finn Ågård Larsen, Bedsted er formand for skolenævnet i Bedsted.
1986. Skolekommissionen for Løgumkloster har i perioden 1986-90 Jørgen Skou, Øster Terp som formand, Finn Å. Larsen, Bedsted som næstformand og Jørgen Mørkeberg, Løgumgårde som sekretær.

1986-90. Bedsted skolenævn består i denne 4 årige periode af Finn Å. Larsen (formand), Anne Møller, Margrethe Iversen, Morten Nielsen og Sonja Christensen.

Centralskolens første dag 24. august 1962

- En avisartikel -

Den lille skoles tid er forbi, også i Bedsted Sogn, sagde formanden for den stedlige skolekommission, pastor Poul Andersen, bl. a. i sin tale i gar, da den ny kerneskole i. Bedsted blev taget i brug. Sognets 125 skoleelever samledes om morgenen ved den gamle skole, hvorfra de i procession drog over til den ny skolebygning, hvor der i dagens anledning blev holdt nogle korte taler. Selve indvielsen af skolen finder sted senere.

Det er trods alt med en smule vemod, man siger farvel til den skoleform, landsbyskolen repræsenterede, fortsatte pastor Andersen. Selv om forholdene var små, gav den lille skole eleverne et godt grundlag at bygge videre på bedre måske end de store, moderne »skolefabrikker« formår det. Men tidens udvikling kræver de store skoler, og derfor har også Bedsted nu fået en sådan skole.

Det glæder i øvrigt skolekommissionens formand, at man kunne møde i den ny skole med alle lærerembeder besat.

Fælles legeplads

Sognerådsformand Andr. Haugaard bød på sognerådets vegne lærere og elever velkommen i de nye omgivelser, som han håbede, de ville finde sig til rette i. Man havde ved byggeriet bestræbt sig på at opfylde all i tidens krav.

Førstelærer A. Matthiesen bød velkommen til arbejdet i skolen, og han benyttede lejligheden til at bede børnene vise hensyn til hinanden på legepladsen, idet pladsen skal være fælles for store og små elever.

Kerneskolen i Bedsted, hvor klasseværelser og faglokaler som nævnt er bygget op med gymnastiksalen som kerne, er opført i gule sten med rig anvendelse af træ og glas. Lokalerne er holdt i venlige og lyse farver og forsynet med løse borde og stole.

Der var tydelig tilfredshed i alle kredse med den ny skole.

Kilde:

- Jydske Tidende, lørdag den 25. aug. 1962. Artiklens overskrift lyder: "Bedsted landsbyskole afløst af kerneskole".

Førstelærer Andreas Matthiesen og et par af de store elever, Leif Jessen Hansen og Gert Andersen, i spidsen for processionen. De er her foran trappen i færd med at rulle skolefanen sammen før den nye centralskole betrædes for første gang. Foto: Jydske Tidende, 25. aug. 1962.

Centralskolens indvielse 12. august 1963

- En avisartikel -

I Bedsted Lø kommune er man sprunget lige fra at undervise skolebørnene efter 1814-skoIeloven til at undervise dem efter skoleloven af 3958, oplyste amtsskolekonsulent Alkærsig i aftes, da man indviede den nye skole i Bedsted.

Den nye skole havde man dog delvis taget i brug allerede sidste år i august, men den var først nu blevet helt færdig, og i den anledning havde man i aftes indbudt sognets beboere til fest i gymnastiksalen og aulaen, der var slået sammen til ét rum og derfor kunne rumme 2-300 mennesker, som blev budt velkommen af sognerådsformand Andreas H a u g å r d.

Sognerådsformanden nævnte, at der var gået et langt og besværligt arbejde forud for skolens indvielse. I februar 1961 havde man taget det første spadestik, men forud var der gået mange og vanskelige afgørelser. Nu var det hele overstået, og man havde fået en skole med lyse og venlige omgivelser, en skole, befolkningen forhåbentlig blev glad for.

Det er fhv. amtsskolekonsulent Novrup, der først havde fremsat planen om en centralisering, men han nåede ikke at se sagen gennemnemført, det skete under hans efterfølger Alkærsig, der har æren for, at man har bygget en kerneskole, og dette valg har vi ikke fortrudt. Den passer fint ind i landskabet, og er billig i drift.

1,1 MILLION

Skolen har kostet 980.000 kr. og inventaret 138.000 kr., og den samlede byggesum er 1.118.704 kr., hvoraf man i statstilskud regner med 460.000 kr., så der bliver 658.704 kr. tilbage til kommunen selv. Oprindelig var udgiften anslået til 750.000 kr., men stigende arbejdsløn og materialer og udvidelse af skolen har bevirket stigningen.

Sognerådsformanden takkede arkitekt, ingeniør, håndværkere, amtslæge og sparekasse og overdrog den nye skole til befolkningen og lærerrådet, idet han ønskede held og lykke med gerningen i den.

Amtsskolekonsulent A l k æ r s i g nævnte, at man fra skoleloven af 1814 var sprunget over skolelovene af 1903 og 1937 og lige til skoleloven af 1958. Skoleloven af 1937 krævede faglokaler til husgerning, sløjd og gymnastik, men det så man væk fra i Bedsted, og først da skoleloven af 1958 stillede større krav, vågnede man. At give børnene samme mulighed som i købstæderne kunne man kun ved centralisering og nedlægning af de små skoler. Det var lærerne ved de små skoler umuligt at honorere lovens krav, og derfor vedtog man at nedlægge de to skoler i Bedsted og Øster Terp og bygge en helt ny. Der er udført strålende arbejde i de små skoler under utilstrækkelige forhold.

EN SKOLE, DER PASSER

Amtsskolekonsulenten takkede sognerådet og kommunesekretær frk. Inga Hansen for beslutningen om at springe fra skoleloven af 1814 til skoleloven af 1958. Kerneskolen, man har fået, giver mindre driftsudgifter og den passer lige til kommunen, der ikke er stor nok til en skole med overbygning, og da den ligger så afsides i forhold til amtets øvrige skoler, må man henvise den til at søge hjælp i andre amter.

Alkærsig overrakte en check på 500 kr. fra ministerium og skoledirektion til kunstnerisk udsmykning af skolen.

Skolekommissionens formand, pastor A n d e r s e n, fremhævede, at der var skabt gode rammer om arbejdet, og man kunne da også glæde sig over, at fem af seks embeder var besat, og til at vikariere havde man fået seminarieelev frk. Kristine Keller, som sognepræsten bød velkommen til kommunen. Pastor Andersen ønskede, at lærernes arbejdsdage måtte være præget af kærlighed til arbejdet og til stoffet, at de ville lære børnene modersmålet, dets litteratur, vore sange og salmer, fremmede sprog og føre dem ind i naturkundskabens mange områder.

GODT, VI FIK BYGGET

Førstelærer Andreas Mathiesen nævnte, at skolen var taget i brug den 24. august sidste år, og at denne dato var af større betydning for lærere og elever end indvielsesdagen, for da var to små skoler blevet nedlagt og en ny fællesskole taget i brug. Allerede før den sidste krig var der planer om at udbygge de små skoler med gymnastiksale, men det satte krigen en stopper for - heldigvis, for det ville have været forældet og nytteløst i dag. I første omgang blev planen om centralisering ikke vel modtaget, men loven af 1958 gav de små skoler dødsstødet, i stedet har vi fået en god skole. Forhåbentlig vil lærerne have samarbejdsvilje til at udføre arbejdet på bedste måde, og måtte der blive et godt forhold mellem eleverne og lærere og mellem hjem og skole.

Amtslæge O s t e n f e l d fandt skolen et centralt punkt i kommunens liv, og det var naturligt at skabe gode forhold for børnene. Det var afgørende, at man fik en sund sjæl i et sundt legeme.

Arkitekt P. Chr. P e t e r s e n nævnte, at, ligesom man i dag taler om typehuse, tales der også om typeskoler. Han var glad for, at amtsskolekonsulent Alkærsig gik ind for en kerneskole, for den var på sin plads i Bedsted, men er det ikke overalt. Forhåbentlig vil lokalerne i mange år virke tilfredsstillende og lærerne blive glade ved at undervise i dem til gavn for ungdommen.

SKAL OGSÅ TILBAGEBETALES

Sparekassedirektør Ø l g å r d glædede sig ved, at man havde kunnet stille penge til rådighed for byggeriet - men de skal også tilbagebetales. Det er dog godt at investere i uddannelsen, og måtte konjunkturerne blive sådan, at det ikke bliver for svært at forrente og afdrage lånene. Forhåbentlig kommer der ikke en ny skolelov, før de 28 er gået.

Sognefoged Bøgh, Alslev, nævnte de problemer, der havde været i skoledirektionen, da planerne om at bygge en ny skole i Bedsted op stod.

Fru Mette Petersen, Aabenraa, lykønskede forældrene til den nye skole og fremhævede betydningen af gode lærerboliger for at få gode lærere Det er dog forældrene, der har det største ansvar for børnenes opdragelse, sagde fruen.

Overbibliotekar Auring glædede sig over det gode bibliotekslokale. Udlånet var øget fra 2800 til 4200 bøger i den tid, det havde været i brug. Glem ikke bøgerne for TV!

DET VAR TIL UDSMYKNING!

Vognmand Hans Toft fandt, at man kunne bruge checken på de 500 kr. til at forstørre de billeder, fotograf Gabs netop havde taget af forsamlingen - men senere understregede amtsskolekonsulenten under stor jubel, at beløbet var givet til udsmykning! På forældrenes vegne takkede Hans Toft for skolen. Glarmester Christensen, Rens, takkede på håndværkernes vegne for arbejdet, og fhv. gårdejer Albert Friis talte som folkepensionist og beklagede, at han var for tidligt født, for i hans skole havde man været 84 børn i én klasse. Førstelærer Mathiesen takkede for gaver, taler og lykønskninger, og sluttelig takkede sognerådsformand Haugård til alle sider. Skolen er en stor belastning for kommunen, men forhåbentlig arter tiderne sig sådan, at vi også får den betalt.

Kilde:

- Jydske Tidende, den 13. aug. 1965. Artiklens overskrift lyder: "Fra skoleloven af 1814 til loven af 1958".

Dronning Ingrids besøg i Bedsted 1964

- En avisartikel -

Bedsted Lø var i går en flagsmykket by, og baggrunden for de mange flag ved byens hjem og ligeså i form af en flagallé var dronning Ingrids besøg for at uddele tøj til børn fra Bedsted og Arrild sogne. Højtideligheden foregik i den smukke, ny centralskole, hvor majestæten fik overrakt en boggave af sognepræsten, pastor Poul Andersen, der smukt holdt talen her.

Allerede længe før dronning Ingrids ankomst i selskab med sin privatsekretær, fru Sybille Bruun, var børnene og mange andre mødt op **i** skolen. Til stede var amtmand C. A. Vagn-Hansen og frue, Åbenrå, lokalkomiteerne fra de nævnte to sogne, sognerådsformændene og mange andre, her **i** blandt syge og gamle fra plejehjemmet "Solgården" i Bedsted Lø.

Til stede var også repræsentanter med faner for byens foreninger, således de grønne pige- og drengespejdere med deres faner, skolens og Bedsted Lø Ungdomsforenings faner samt repræsentanter med faner for Bedsted Lø frivillige Brandværn og DSK's stedlige afdeling. Alle seks faner med fanebærere havde plads bagest i gymnastiksalen, hvor højtideligheden fandt sted, og de dannede dermed en pompøs baggrund sammen med to store juletræer med levende lys.

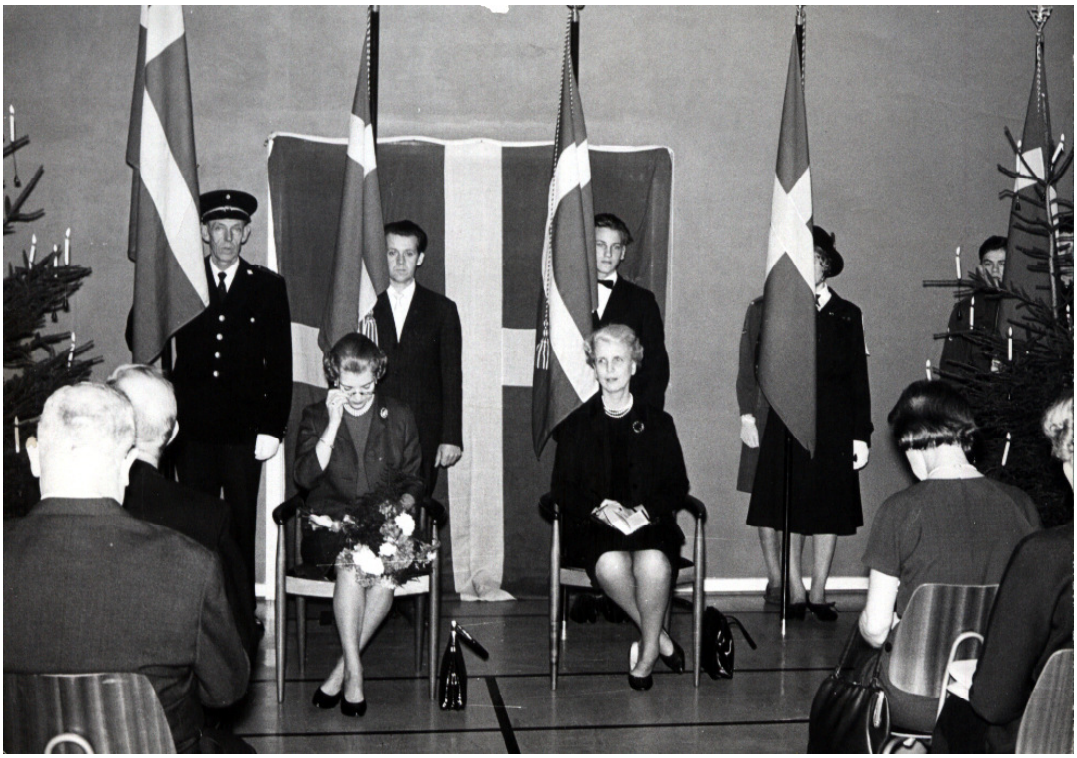

Fra dronningebesøget på Bedsted Centralskole. Bagved dronningen og hendes privatsekretær Sibylle Bruun ses repræsentanter for nogle af sognets mange foreninger. Fra venstre ses Peter Enemark, Peter Brodersen, Niels Holm, en pigespejder og Peter Friis Brodersen. Billedet er taget af Th. Lawaetz, Aabenraa.

Dronning Ingrid førte på trods af det meget fedtede og smattede føre sin vogn fra Gråsten Slot til Bedsted Lø, og ved ankomsten til skolen blev majestæten budt velkommen af to små piger, Lisbeth Jessen Hansen, Bedsted Lø, og Edith Petersen Lorenzen, Arrild, der overrakte dronningen hver en stor buket blomster. Majestæten underholdt sig kort med amtmand Vagn-Hansen om det uheldige og farlige føre og da hun derefter trådte ind i gymnastiksalen, udbragte sognerådsformand Andreas Haugaard, Bedsted Lø, et leve for majestæten.

En stor begivenhed for os

Da dronning Ingrid og fru Sibylle Bruun var ført på plads, sang man adventssalmen »Gør døren høj og porten vid«, hvorefter sognepræsten, pastor Poul Andersen, holdt en kort tale. Han indledte med at byde majestæten hjerteligt velkommen til, byen, bød også velkommen til lokalkomiteernes medlemmer, og sagde dernæst, at man i flere måneder havde glædet sig til denne dag og til mødet med Danmarks dronning.

Bedsted Sogn er, sagde præsten videre, ikke noget stort og slet ikke noget velhavende sogn, men her bor en flittig befolkning, og flittige hænder har gennem tiderne formået at fravriste jorden her det daglige brød. Vi er heller ikke forvænte med store

begivenheder, men i dag oplever vi en sådan stor begivenhed med dronningens besøg i vor by. I flere måneder har mange drømt om denne dag, ja, ligefrem drømt om den om natten, og de mange, der er her, har gerne på forskellig vis villet 'være med til at hylde Deres Majestæt her i dag. Det har man også gjort ved at hejse dannebrogsflagene og ved at være her på skolen.

Pastor Andersen nævnte to berømte mænd, der var født i eller havde levet i Bedsted Lø, naturvidenskabsmanden Erik Viborg, hvis fødeby var Bedsted Lø, og samledigteren, den senere Ribe-bisp Hans Adolf Brorson, der havde virket i byen, og han overrakte dronningen en bog om

disse to. Derefter sluttede præsten sin tale med at rette en tak til dronning Ingrid for trofasthed og kærlighed gennem årene og med disse ord ”Gud velsigne og bevare vort kongepar og hele det kongelige hus”.

Til sidst blev symbolsk sunget Hans Adolf Brorsons kendte julesalme ”Den yndigste rose er fundet”, en salme, der er skrevet i Bedsted Lø, og derefter begyndte under forsæde af majestæten fordelingen af Sønderjysk Hjælpefonds tøjgaver til børn fra de to sogne.

Dronning Ingrid deltog senere i en frokost, der også blev holdt på skolen.

Kilde:

- Jydske Tidende, fredag den 4. dec. 1964. Artiklens overskrift lyder: "Festligt møde i Bedsted Lø med dronning Ingrid".